

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Депозитна діяльність банків: суть та інструменти її реалізації за матеріалами
АТ «Ощадбанк»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

КВРФБС 022192.01.04.00

Виконав студент III курсу, група ФБСс-22-1
Шифр

Підпис

Олексій МЕЛЬНИЧЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник д-р. екон. наук, професор
Науковий ступінь, учене звання

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

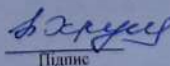
Нормоконтролер

Підпис

Александр ПРАДИНСЬКИЙ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

17.06 2025

Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ

Ніла Хрущ
10 02 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Мельниченка Олексія Сергійовича

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Депозитна діяльність банків: суть та інструменти її реалізації за матеріалами АТ «Ощадбанк»

Керівник роботи Хрущ Ніла Анатоліївна, доктор економічних наук, професор

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність АТ «Ощадбанк»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

- 1 Теоретико-організаційні засади депозитної діяльності банків
- 2 Аналітико-практичні аспекти депозитної діяльності банків України

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Тракткування поняття «депозитна діяльність» з різних точок зору
2. Фактори впливу на депозитну діяльність банків
3. Схема формування ефективної концепції депозитної діяльності банку
4. Законодавче регулювання депозитної діяльності банків
5. Аналіз динаміки та структури залучених ресурсів банківської системи України за 2022-2024 роки
6. Середні ставки за депозитами у банківській системі за 2022-2024 роки
7. Динаміка показників діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.
8. Динаміка зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.
9. Динаміка обсягу та частки коштів клієнтів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років
10. Аналіз складу та динаміки депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» у розрізі суб'єктів протягом 2022-2024 років

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

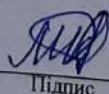
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

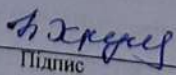
Студент

Підпис

Олексій МЕЛЬНИЧЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент Мельниченко Олексій Сергійович, III курс, ФБСс-22-1

Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група

Керівник Хрущ Ніла Анатоліївна, д-р. екон. наук, професор

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи Депозитна діяльність банків: суть та інструменти її реалізації за матеріалами АТ «Ощадбанк»

Ключові слова: депозит, банківські ресурси, депозитна діяльність, залучені кошти

Мета роботи поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо депозитної діяльності банків

Предмет дослідження теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо депозитної діяльності банків

Об'єкт дослідження депозитна діяльність банку

За результатами дослідження сформульовані такі висновки Депозитна діяльність банківських установ чинить вплив не лише безпосередньо на суто банківську діяльність, а і на зростання інвестиційних ресурсів в інших секторах економіки країни. Депозитні ресурси, сформовані в результаті депозитної діяльності банківських установ, є джерелом агрегування ресурсів у банківській системі, а процес залучення тимчасово вільних коштів у депозитні вкладення дає можливість трансформувати їх у реальний капітал за допомогою проведення кредитно-інвестиційних та інших активних операцій. За рахунок цього покриваються потреби економіки у додаткових ресурсах. Діяльність банків на депозитному ринку перебуває під державним регулюванням через нагляд за банками. Ключовими інституціями, що відповідають за нагляд і управління цим сегментом, виступають Національний банк України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Проведений аналіз виявив, що основними трендами на ринку банківських депозитів у 2022-2024 роках є невинне зростання сум депозитів, як фізичних, так і юридичних осіб, і це незважаючи на умови воєнного стану та економічну турбулентність. Збереження довіри до банківської системи – це унікальне досягнення, що обумовлено безперервністю роботи вітчизняних банків, якісним сервісом, зручним доступом до коштів та поверненням вкладів у визначений договором термін. АТ «Ощадбанк» є одним з небагатьох спеціалізованих ощадних банків України. Відповідно, клієнтам варто розраховувати на широкий спектр депозитних програм банку, який прагне якнайповніше задовольнити їх побажання. Банк за депозитним портфелем фізичних осіб займає перше місце з часткою ринку 21%.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку Проведений аналіз показав широкий спектр депозитних послуг для клієнтів. За результатами проведених досліджень запропоновано напрямки вдосконалення депозитної діяльності банків загалом та АТ «Ощадбанк», зокрема.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 56 сторінок, що містять 23 таблиці та 11 рисунків. Список використаних джерел нараховує 41 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 06.06.2025 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 18.06.2025 р.

Студент О.С.Мельниченко
Ініціали, прізвище, підпис

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-організаційні засади депозитної діяльності банків	7
1.1 Економічна сутність, роль та місце депозитної діяльності банків	7
1.2 Інструменти реалізації та законодавче регулювання депозитної діяльності банків	12
2 Аналітико-практичні аспекти депозитної діяльності банків України	19
2.1 Аналіз сучасного стану депозитного ринку України та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.	19
2.2 Напрями вдосконалення депозитної діяльності банку на основі аналізу депозитних операцій АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.	40
Висновки	50
Список використаних джерел	52
Додатки	57

Вступ

Депозитна діяльність банківських установ чинить вплив не лише безпосередньо на суто банківську діяльність, а і на зростання інвестиційних ресурсів в інших секторах економіки країни. Депозитні ресурси, сформовані в результаті депозитної діяльності банківських установ, є джерелом агрегування ресурсів у банківській системі, а процес залучення тимчасово вільних коштів у депозитні вкладення дає можливість трансформувати їх у реальний капітал за допомогою проведення кредитно-інвестиційних та інших активних операцій. За рахунок цього покриваються потреби економіки у додаткових ресурсах. Виклики та загрози, що постають перед банківською системою в умовах воєнного стану, нестабільної безпекової та економічної ситуації, негативного впливу світової турбулентності на фінансових ринках, чинять значний вплив на стан банківської системи та розвиток економіки України. Інтенсивність та масштаб проведення даних операцій формує депозитний портфель банку. Економічно обґрунтована депозитна діяльність є запорукою подальшого зростання банку та покращення індикаторів його діяльності. Отже, дослідження особливостей депозитної діяльності банку можна назвати одним з ключових питань задля оптимізації майбутнього розвитку банківської системи.

Питанню ведення банками депозитної діяльності присвячено праці таких зарубіжних вчених як: А. Маршал, Е. Долан, П.Роуз, Дж. Вільям та інших. Оскільки, в основі депозитної діяльності лежить здійснення депозитних операцій банку, котрі виступають базовим джерелом утворення банківських ресурсів, то питанням депозитних операцій присвячували увагу відомі вітчизняні науковці: О. Вовчак О. Дзюблюк, В. Кириленко, В. Лагутін, А. Мороз, Р. Стельмах, Н. Шелудько , та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо депозитної діяльності банків.

Відповідно меті дослідження були поставлені такі завдання:

- узагальнити теоретичні положення щодо економічної сутності, ролі та місця депозитної діяльності банків;
- з'ясувати теоретико-організаційні та нормативно-правові основи ведення банками їх депозитної діяльності;
- здійснити аналіз сучасного стану депозитного ринку в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 роках;
- окреслити основні напрямки вдосконалення депозитної діяльності банку.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є депозитна діяльність банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо депозитної діяльності банків.

В кваліфікаційній роботі для дослідження були застосовані загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: абстрактної логіки, декомпозиції, якісного аналізу – для вивчення сутності понять «депозит» та «депозитна діяльність»; статистичного та порівняльного аналізу, узагальнення, синтезу – для оцінювання сучасного стану депозитного ринку України; метод статистичних порівнянь – для визначення стану та структури активів та пасивів АТ «Ощадбанк»; графічні та табличні методи – для відображення фінансово-економічних показників діяльності банківських установ та відображення результатів проведеного дослідження.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, дані наглядової статистики НБУ, монографічні дослідження, наукові публікації вчених стосовно засад депозитної діяльності банків, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність АТ «Ощадбанк».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 56 сторінок. Робота містить 23 таблиць, 11 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 41 найменування.

1 Теоретико-організаційні засади депозитної діяльності банків

1.1 Економічна сутність, роль та місце депозитної діяльності банків

Однією з ключових ролей банківської системи є акумулювання тимчасово вільних фінансових ресурсів та їх трансформація у капітал. Основну частку банківських ресурсів становлять кошти, залучені від клієнтів. До складу таких залучених ресурсів входять залишки на поточних рахунках, депозитні внески фізичних і юридичних осіб, а також кошти, отримані від інших банків у вигляді рахунків або депозитів. У ході обігу торговельного й промислового капіталу формуються тимчасово незадіяні грошові ресурси, які становлять базу для залучення коштів банками. У бюджетах на різних рівнях бюджетної системи виникають тимчасово вільні кошти, в разі утворення профіциту через дострокове поступлення надходжень. Проте більш вагомою частиною залучених коштів є заощадження фізичних осіб, що носять назву «організовані заощадження». Активність банку по залученню зазначених тимчасово вільних коштів населення, суб'єктів господарювання та бюджетів і є депозитною діяльністю. Загалом, депозитна діяльність полягає у здійсненні депозитних операцій, котрі є основою формування ресурсної бази банку. В науковій літературі можемо знайти таке визначення: «депозитна діяльність – це певна діяльність банківської установи, яка передбачає залучення тимчасово вільних коштів юридичних та фізичних осіб для їх розміщення та для отримання максимального прибутку» [11].

Грамотна організація депозитної діяльності стає визначним фактором забезпечення надійності та фінансової стабільності банку, передумовою досягнення ним адекватних показників платоспроможності і ліквідності. В основі депозитної діяльності лежить проведення банком депозитних операцій зі своїми клієнтами. Загалом, поняття «депозит» походить від латинського

«depositum» – зданий на збереження [4]. Тобто в процесі проведення депозитної операції відбувається передача клієнтом банку своїх коштів для розміщення на депозитних рахунках (вкладах) на визначених умовах на певний термін. Клієнти довіряють банку розпоряджатись своїми коштами, примножувати їх, а натомість по закінченню дії депозитного договору отримують збільшену суму за рахунок нарахованих банком відсотків. Таким чином депозити для клієнтів мають подвійне значення: як джерело додаткового доходу та як спосіб забезпечити свої заощадження від впливу інфляційного знецінення.

Розглянемо детальніше як у нормативній базі та науковій літературі визначається поняття депозиту (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Тракткування поняття «депозит» з різних точок зору

Автор, джерело	Визначення термінів
1	2
Законодавча база	
Цивільний кодекс	«Банківський вклад – за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором» [36]
Закон України «Про банки і банківську діяльність»	«Депозит – це кошти в готівковій або в безготівковій формі, валюті України або іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [21]
«Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку»	«Вклад (депозит) – це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або іноземній валюті чи банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі), підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [20]

Кінець таблиці 1.1

1	2
Вітчизняні автори	
Мороз А.	«Депозит (вклад) – це грошові кошти в національній та іноземній валюті, передані їх власником або іншою особою за його дорученням у безготівковій та безготівковій формі на рахунок власника для зберігання на певних умовах» [16]
Стельмах В.	«Депозит (вклад) – грошові суми чи цінні папери, передані фізичними та юридичними особами, банківськими установами для зберігання на певних умовах» [9]
Стечишин Т. Б.	«Депозити – це грошові кошти, що розміщуються на зберігання у банку від імені юридичних і фізичних осіб на договірній основі» [33]
Фролов С.	«Депозит – грошові кошти чи цінні папери (акція, облігація), що вносяться для зберігання в кредитні установи (банк, ощадкаса). Вклад – грошові кошти населення, підприємств та організацій, що внесені для зберігання в банки на певних умовах» [34]
Закордонні автори	
Роуз П.	«Депозити – фінансові вимоги до банку з боку підприємств, приватних осіб та державних установ» [39]
Синки Дж.Ф.	«Депозити – усі можливі види й форми внесення (залучення або розміщення) грошових коштів на рахунки банку» [40]
Уолл Н.	«Банківський депозит – суми, що розміщені в банку його клієнтами» [41]

Джерело: згруповано на основі [9, 16, 20, 21, 33, 34, 36, 39, 40, 41]

Розгляд наведених вище визначень, що містить вітчизняне законодавство дає можливість говорити про те, що банківській вклад і є депозитом, адже сутнісні характеристики їх, такі як як: «строковість, платність, поверненість, а також договірні умови його використання» [20, 21, 36], тотожні, з тією лише різницею, що термін «депозит» є словом іншомовного походження. На нашу думку, варто притримуватись законодавчого трактування.

Отже, депозити по факту виступають найголовнішим видом зобов'язань банку, підґрунтям для розвитку комерційного банку та банківської системи загалом, тому проведення ефективної депозитної діяльності результує у формування якісної ресурсної бази банку для проведення ним активних – кредитних та інвестиційних – операцій.

Далі відмітимо, що депозитна діяльність корелює із обраною банком бізнес-моделлю та спрямуванням фокусу на певні таргетні групи клієнтів. В науковій літературі можемо знайти таке визначення: «депозитна діяльність банку – це діяльність в частині організації депозитного процесу в контексті взаємодії з клієнтами» [14].

Розглянемо детальніше як у науковій літературі визначається сутність депозитної політики (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Трактування поняття «депозитна діяльність» з різних точок зору

Автор, джерело	Визначення термінів
Мороз А.М., Савлук М.І., Пушовкіна М.Ф.	«Депозитна діяльність банку – комплекс дій щодо залучення фінансових ресурсів та організації депозитного процесу» [16]
О.М. Бартош Б.С. Грибенкин	«Депозитна діяльність банку – це діяльність щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації таких джерел» [3]
Синяк А.А.	«Депозитна діяльність банку – це механізм реалізації інтересів усіх суб'єктів депозитного ринку, спрямований на оптимізацію витрат щодо залучення коштів на депозитному ринку за умови їх ефективного використання» [32]
Еш С.М.	«Депозитна діяльність банку – комплекс заходів щодо формування асортименту високоякісних депозитних послуг, різноманітних форм і методів залучення коштів із метою гарантування стійкості і надійності депозитної бази для забезпечення конкурентних переваг банку на фінансовому ринку» [10]

Джерело: згруповано на основі [3, 10, 16, 32]

Отже, узагальнюючи викладене вище можемо говорити, що депозитна діяльність банку об'єднує в собі проведення усіх операцій банку із депозитами своїх клієнтів, що підпорядковуються загальній меті банку в частині формування збалансованої ресурсної бази для здійснення активних операцій і отримання прибутку.

На депозитну діяльність банків впливає широкий спектр чинників, які відіграють ключову роль у процесі залучення нових коштів та збереження вже існуючих вкладів. Вони формують підґрунтя для прийняття вкладниками рішень щодо розміщення своїх фінансів у фінансових установах та вибору конкретних депозитних продуктів.

На рисунку 1.1 узагальнено фактори, котрі впливають ведення банками їх депозитної діяльності.

Рисунок 1.1 – Фактори впливу на депозитну діяльність банків (згруповано на основі [11, 14])

Важливо враховувати, що зазначені чинники не діють ізольовано – вони перебувають у постійній взаємодії, формуючи підхід банків до розробки стратегій, політик і щоденної діяльності в сфері депозитів. Кожен окремий фактор здатен істотно впливати на рівень довіри клієнтів, стабільність банківських установ та конкурентну ситуацію на фінансовому ринку. У сучасних умовах, зокрема під час воєнних дій, депозитна діяльність банку зазнає серйозних викликів та загроз. Збройні конфлікти здатні послабити довіру клієнтів до банків і вплинути на загальну фінансову стійкість системи. Утім, банківські установи зазвичай вживають заходів для захисту вкладів та

підтримання стабільності навіть у кризові періоди. З огляду на це, потенційні вкладники мають змогу приймати більш обґрунтовані рішення щодо відкриття депозитного рахунку, зважуючи можливі ризики та переваги такої дії.

Депозитна діяльність полягає у залученні фінансових ресурсів від фізичних та юридичних осіб у вигляді зворотних внесків (депозитів) на певних договірних умовах та на визначений термін. Такі операції включають, зокрема, прийом коштів населення через відкриття депозитних рахунків або розміщення облігацій. Варто зауважити, що за звичайних умов функціонування внески, які надходять до установи, що здійснює депозитну діяльність, можуть не підпадати під систему гарантування вкладів. Проте під час воєнних дій на території нашої країни вступили в дію державні гарантії з метою підтримки стабільності банківської системи, про що буде йти мова у наступному розділі кваліфікаційної роботи.

1.2 Інструменти реалізації та законодавче регулювання депозитної діяльності банків

Залучення нових банківських депозитів та збереження сталості у пролонгації вже агрегованих на рахунках застосовують певні інструменти, які умовно пропонуємо розділяти на:

- фінансові – розмір процентних ставок, умови обслуговування, надання преференцій для окремих груп клієнтів, програми лояльності та додаткові бонуси у разі пролонгації депозиту тощо;

- маркетингові – активне просування депозитних продуктів, таргетна реклама, бенчмаркінг, SWOT-аналіз, CRM-технології тощо.

З метою ведення планування та організації депозитної діяльності банку, виокремлення пріоритетних її напрямків та таргетних груп клієнтів, на яких буде спрямовано фокус уваги по залученню коштів через інструменти

депозитної діяльності розроблена низка класифікацій депозитів за різними ознаками, наприклад, статус вкладника, валюта, строковість залучення, особливості нарахування та виплати процентів за депозитом тощо. Агреговану нами класифікацію депозитів за різними ознаками наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Класифікація банківських депозитів

Ознака класифікації	Види депозитів
За статусом вкладника	Фізичні особи; юридичних особи
За строковістю	На вимогу; строкові
За валютою	В національній валюті; в іноземній валюті
За способом оформлення	Онлайн в додатку; у відділенні
За можливістю поповнення	З поповненням; без поповнення
За особливостями процентних ставок	Фіксована чи «плаваюча» ставка; депозити з капіталізацією чи без.
За періодами нарахування процентів	Щомісячне; щоквартальне; в кінці терміну.

Джерело: згруповано на основі [2, 7, 9, 13, 18]

Володіючи такою агрегованою класифікацією, банк формує концепцію своєї депозитної діяльності, складові якої представлені на рисунку 1.2.

Формування концепції депозитної діяльності банку полягає у балансуванні та узгодженні між собою подекуди прямо протилежних інтересів суб'єктів депозитного процесу: банківських установ – операторів депозитного ринку, клієнтів банків – власників заощаджень, потенційних депозитних вкладень, держави – регулятора на вигодонабувача у вигляді поповнення Державного бюджету через оподаткування пасивних доходів громадян.

Оскільки, депозитні відносини «клієнт-банк» мають договірну природу, то кожен громадянин, щоб бажає довірити свої заощадження банку самостійно обирає на ринку той, який на його думку може якнайповніше задовольнити усі побажання щодо умов розміщення коштів. Конкуренція на ринку депозитних ресурсів та боротьба на клієнта спонукає банки до формування більш лояльних концепцій своєї депозитної діяльності з метою приваблення цільових груп. Банки та клієнти вже, в принципі, досягли цивілізованого рівня узгодження інтересів один одного, про що «сигналізує постійне наростання депозитної бази

банківської системи» [17], навіть в умовах воєнних дій на території нашої країни.

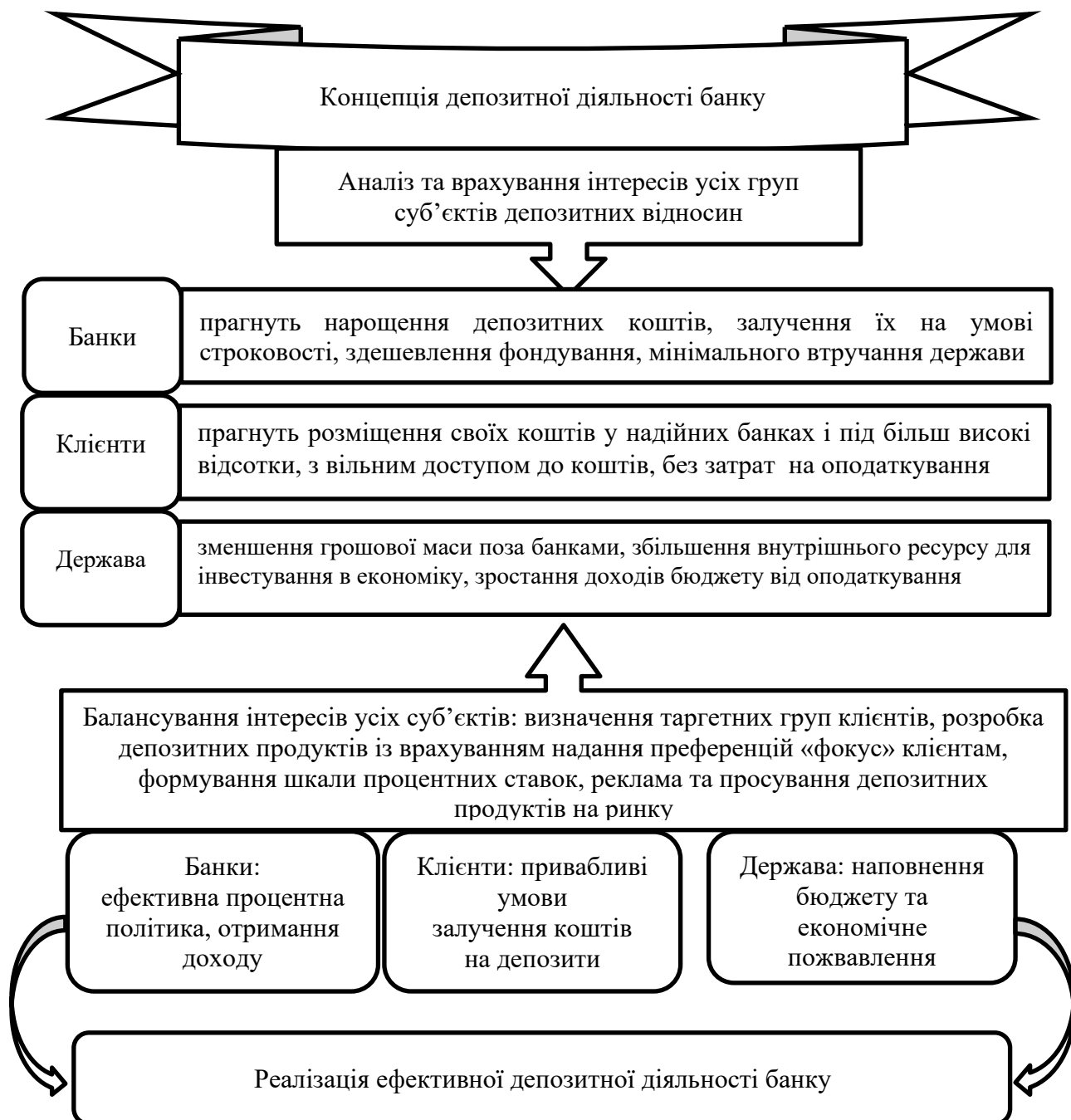

Рисунок 1.2 – Схема формування ефективної концепції депозитної діяльності банку (узагальнено на основі [14, 37, 40])

Щодо регуляторного впливу держави на депозитну діяльність банків залишаються питання. Наприклад, протягом тривалого періоду від створення банківської системи незалежної України дохід від банківських депозитів не був

об'єктом оподаткування, що забезпечувало вкладникам рівень доходу напряду визначений оголошеною процентною ставкою. Буремні події 2014 року, що вразили економіку країни, змусили державу розширювати податкову базу та звернути увагу на оподаткування пасивних доходів. Відповідно, 01.04.2014 року було 15-відсоткове оподаткування процентів, нарахованих на депозит. Далі ставка у 2015 році зросла до 20% плюс 1,5% військового збору, тобто загальна сума зменшення доходу клієнта склала вже 21,5%. 2016 рік ознаменувався зниженням ставки до 18%, за незмінного військового збору, тобто загальна сума зменшення доходу клієнта складала вже 19,5%. А от 01.12.2024 військовий збір зріс до 5%, тобто загальна сума зменшення доходу клієнта на сьогодні складає вже 23%. Отже, тепер розраховуючи майбутні надходження нарахованих процентів за депозитом клієнт повинен враховувати оподаткування цього виду доходу .

За 10 років від введення оподаткування пасивних доходів відбулась повна адаптація ринку до даної умови, тобто відтоку коштів клієнтів саме з цієї причини банки не спостерігали. В ситуацію практичної безальтернативності депозитам, як інструменту організованих заощаджень, та оподаткування усіх видів пасивного доходу ПДФО, клієнти банків не поспішають розривати тривалі стосунки «клієнт-банк». Більший вплив чинять інші макроекономічні фактори, як от кризові явища та вплив непередбачуваних обставин на стабільність банківської системи.

З іншого боку, починаючи з 1998 року в Україні створено Фонд гарантування вкладів фізичних осіб з метою захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків, тобто держава не лише розглядає доходи від депозитів клієнтів як джерело податкових надходжень до Державного бюджету, а в першу чергу дбає про певний захист клієнтів, що розміщують свої кошти на депозитах на випадок банкрутства банківської установи. До широкомасштабного вторгнення на нашу територію Законом «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»[29] визначався максимальний розмір відшкодування вкладнику, а із введенням воєнного стану усі депозити в усіх

банках отримали 100-відсоткову гарантію від держави. 13.04.2022 р. набрав чинності закон «Щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб», яким визначено стовідсоткову гарантію для банківських вкладів фізичних осіб на період воєнного стану та три місяці після його завершення [22].

Організація депозитної діяльності банку передбачає: «діяльність банку в цілому та його структурних підрозділів; створення та удосконалення організаційної структури банку; розробку нових та удосконалення діючих інструкцій та правил; організацію внутрішньобанківського контролю і роботи персоналу; організацію системи планування і мотивації» [37]. У кожному окремому банку вона має свої особливості, що визначаються його розмірами, можливостями та потребами самого банку, а також потребами його клієнтів.

Для ефективної діяльності банків у сфері депозитних послуг необхідна злагоджена робота відповідних підрозділів. З цією метою у фінансових установах створюється спеціальний орган – Комітет з управління активами і пасивами (КУАП). У межах депозитної діяльності на нього покладається реалізація таких завдань: формування стратегічних напрямів та політики банку щодо депозитів; затвердження організаційної моделі роботи з депозитними вкладеннями; визначення напрямів диверсифікації депозитного портфеля; пошук додаткових джерел фінансування для розширення депозитної бази; встановлення цінової політики у сфері депозитних продуктів та послуг; аналіз і контроль ризиків, що виникають під час здійснення депозитних операцій.

Діяльність банків на депозитному ринку перебуває під державним регулюванням через нагляд за банками. Ключовими інституціями, що відповідають за нагляд і управління цим сегментом, виступають Національний банк України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Адже кожному клієнту банку – вкладнику – потрібно мати впевненість в тому, що його кошти приносять не тільки процентний дохід, а й перебувають в надійному банку. Відповідність банку критеріям надійності забезпечує нагляд збоку НБУ, а от система страхування вкладів фізичних осіб надає впевненості фізичним особам

у дотриманні принципу поверненості коштів, розміщених на банківському депозиті.

Депозитна діяльність банків супроводжується підвищеним ризиком для клієнтів, які користуються банківськими послугами. З огляду на це, важливу роль відіграє нормативно-правове регулювання взаємовідносин між банками та їхніми вкладниками. Саме нормативно-правові документи визначають межі можливостей, а також права й обов'язки обох сторін – як фінансових установ, так і вкладників. Правовідносини, що виникають у межах банківського депозиту, базуються на конституційному праві вкладника володіти та розпоряджатися своїми коштами – об'єктом вкладу. Логічно, що саме відносини власності є ключовими для формування майнових прав і цивільно-правових зобов'язань, зокрема тих, які виникають у результаті укладення договору банківського вкладу [35].

Основні норми, що регулюють депозитні (вкладні) операції банків, закріплені в Цивільному кодексі України (статті 1058–1065) та Господарському кодексі України (стаття 340), а також у спеціалізованих нормативно-правових актах, які становлять основу банківського законодавства (рисунок 1.3).

Нагляд за стабільністю банківської системи здійснюється НБУ на підставі низки законів, інструкцій та положень. Інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» має на меті «забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності» [25]. Дана інструкція базується на загальноприйнятих міжнародних принципах та стандартах банківської справи.

Правове регулювання депозитної діяльності, тобто проведення банком депозитних операцій, здійснюється на базі постанови Правління НБУ, якою затверджено «Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку» [20].

Рисунок 1.3 – Законодавче регулювання депозитної діяльності банків

Дане положення врегульовує порядок «залучення банками України та філіями іноземних банків в Україні грошових коштів або банківських металів від вкладників на їхні вкладні (депозитні) рахунки; здійснення банками України операцій з ощадними сертифікатами». В умовах сучасного розвитку національної економіки та банківської системи, законодавці прагнуть зробити правове регулювання діяльності банків у сфері залучення коштів доступнішим і зрозумілішим. Останнім часом спостерігається тенденція до зменшення кількості нормативно-правових актів, що регламентують депозитну діяльність банківських установ. Такі зміни спрямовані на забезпечення балансу інтересів між банками та їх клієнтами, вдосконалення функціонування фінансових установ і підвищення обізнаності вкладників щодо їхніх прав і обов'язків.

2 Аналітико-практичні аспекти депозитної діяльності банків України

2.1 Аналіз сучасного стану депозитного ринку України та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 роках

Діяльність банківського сектору України, починаючи з 2020 року зазнає суттєвої дестабілізації в умовах спочатку пандемії, а тепер воєнного стану. Вплив чинників «force majeure» змушує вітчизняні банки активно адаптуватись аби не збанкрутувати. Динаміка чистого прибутку як основного результату діяльності банківської системи України у 2020–2024 рр. подано на рисунку 2.1.

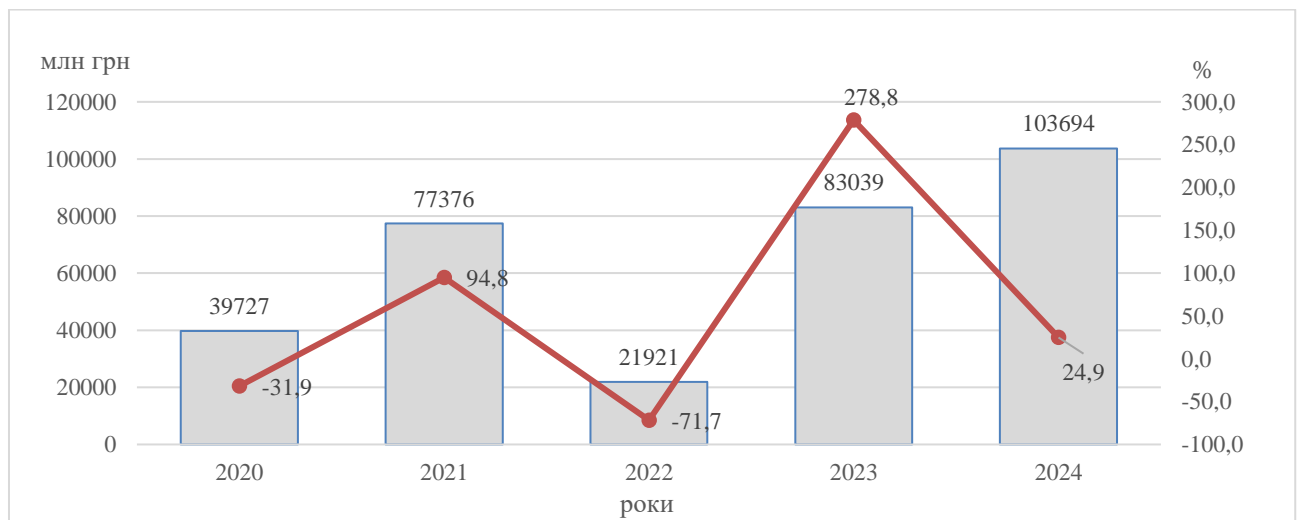

Рисунок 2.1 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України у 2022-2024 рр. [17]

У 2020 році через пандемію COVID-19 світова економіка зазнала стрімкого спаду, що суттєво вплинуло й на банківський сектор України – сукупний чистий прибуток установ скоротився майже на 30% порівняно з попереднім роком, 2019. У 2021 році відбулось поживлення і чистий прибуток досягнув значного зростання 94,8%, склавши 77 375,7 млн грн, проте з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році чистий прибуток

скоротився на 71,1%. Протягом 2023-2024 рр. знову відбулося позжавлення і чистий прибуток досяг історичного максимуму за результатами 2024 року – 103 694 млн грн.

З огляду на посередницьку функцію банків у фінансовій системі, для забезпечення стабільної діяльності та проведення активних операцій вони мають формувати ресурсну базу, залучаючи кошти клієнтів переважно через депозитні інструменти. Відтак, розглянемо динаміку та структуру залучених ресурсів банків України в період 2022–2024 років (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки та структури залучених ресурсів банківської системи України за 2022-2024 роки

Показники	Роки						Зміни			
	2022		2023		2024		2023/2022		2024/2023	
	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	обсягу, млн грн	частки, %	обсягу, млн грн	частки, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кошти отримані від НБУ	38146	1,79	2483	0,09	1896	0,06	-35663	-1,7	-587	-0,03
Кошти банків	21219	0,99	20790	0,78	15911	0,52	-429	-0,21	-4879	-0,26
Кошти клієнтів	1931571	90,47	2435437	91,94	2822656	92,80	+503866	+1,47	+387219	+0,86
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1072	0,05	519	0,02	393	0,01	-553	-0,03	-126	-0,01
Боргові цінні папери, емітовані банком	21	0,01	88	0,01	13	0,01	+67	0	-75	0
Інші залучені кошти	49984	2,34	54338	2,05	61129	2,01	+4354	-0,29	+6791	-0,04
Зобов'язання поточного податку на прибуток	4420	0,21	55603	2,10	41922	1,38	+51183	+1,89	-13681	-0,72
Відстрочені податкові зобов'язання	540	0,03	1446	0,05	2699	0,09	+906	+0,02	+1253	+0,04
Резерви за зобов'язаннями	10571	0,50	10459	0,39	11998	0,39	-112	-0,11	+1539	0
Інші фін. зобов'язання	51183	2,40	40841	1,54	53711	1,77	-10342	-0,86	+12870	+0,23
Інші зобов'язання	15930	0,75	19407	0,73	22445	0,74	+3477	-0,02	+3038	+0,01
Субординований борг	10387	0,49	7575	0,29	7009	0,23	-2812	-0,2	-566	-0,06
Усього зобов'язань	2135043	100	2648986	100	3041780	100	+513943	0	+392794	0

Джерело: побудовано на основі [17]

З 2022 року спостерігаємо скорочення у ресурсній базі системи коштів, отриманих від НБУ, що свідчить про зменшення потреби у рефінансуванні і є позитивним сигналом. Кошти банків, тобто кошти міжбанківського ринку кредитування та депонування, становлять незначну частку у зобов'язаннях системи. А от більше всього, як бачимо з таблиці 2.1, у залучених коштах становлять кошти клієнтів – 90-93% усіх залучених ресурсів банківської системи України, зокрема: у 2022 році – 90,47%, у 2023 році – 91,94%, а у 2024 році – 92,80%. Відбувається постійне зростання їх частки. Таким чином, у зазначених умовах особливо важливо здійснювати диференціацію залучених коштів за категоріями клієнтів та термінами їх розміщення. У таблиці 2.2 наведено динаміку і структуру коштів клієнтів, залучених банківською системою України за 2022-2024 роки

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки та структури коштів клієнтів, залучених банківською системою України за 2022-2024 роки

Показники	Роки						Зміни			
	2022		2023		2024		2023/2022		2024/2023	
	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	обсягу, млн грн	частки, %	обсягу, млн грн	частки, %
Кошти клієнтів	1931571	100	2435437	100	2822656	100	+503866	0	+387219	0
у т.ч. кошти юридичних осіб	942713	50,24	1321897	54,95	1564201	56,25	+379184	+4,71	+242304	+1,3
у т.ч. кошти на вимогу	781280	82,88	999950	75,65	1211411	77,45	+218670	-7,23	+211461	+1,8
у т.ч. кошти фізичних осіб	933553	49,76	1083758	45,05	1216842	43,75	+150205	-4,71	+133084	-1,3
у т.ч. кошти на вимогу	606897	65,01	694137	64,05	800124	65,75	+87240	-0,96	+105987	+1,7

Джерело: побудовано на основі [17]

За даними таблиці 2.2 бачимо, що обсяг коштів клієнтів зростає протягом проаналізованого періоду, зокрема: на 87 240 млн грн у 2023 році та на 105 987 млн грн у 2024 році. За групами клієнтів кошти розподілені майже порівну у 2022 році; проте вже у 2023-2024 роках спостерігалось переважання коштів юридичних осіб – в межах 5% (рисунок 2.2). Упродовж усього досліджуваного періоду в структурі коштів підприємств і небанківських фінансових організацій домінують кошти на вимогу – зокрема, поточні рахунки та депозити до

запитання, що логічно відповідає характеру взаємодії юридичних осіб із банківським сектором.

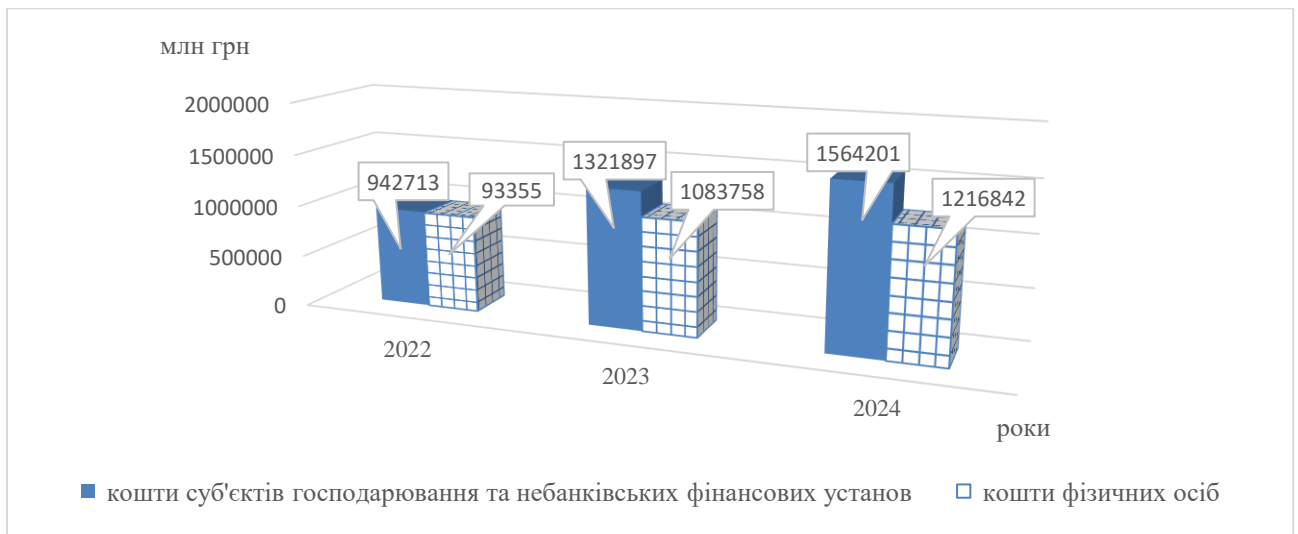

Рисунок 2.2 – Динаміка коштів клієнтів у розрізі груп клієнтів за 2022-2024 рр.

У структурі коштів фізичних осіб протягом усього також переважали кошти на вимогу: у 2022 році вони становили 65,01%, у 2023 році 64,05%, а у 2024 році вже 65,75%. Отже, частка коштів на вимогу незначно, але зростає. Зниження обсягів строкових депозитів фізичних осіб у банківській системі зумовлено двома ключовими факторами: по-перше, помітним падінням депозитних ставок ще у 2021 році, а по-друге – впливом початку військових дій у 2022 році, що суттєво послабило довіру населення до розміщення коштів на строкових, особливо довгострокових, депозитах (див. таблицю 2.3).

Таблиця 2.3 – Середні ставки за депозитами у банківській системі за 2022-2024 роки

У відсотках

Дата	Національна валюта				Іноземна валюта			
	короткострокові		довгострокові		короткострокові		довгострокові	
	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи
01.01.2023	8,6	12,65	9,1	14,15	0,77	0,55	1,26	1,19
01.01.2024	11,33	13,68	12,52	14,32	0,82	0,94	1,32	1,27
01.01.2025	9,25	11,98	10,35	12,15	0,7	0,84	1,12	1,28

Джерело: складено на основі [17]

Як бачимо відсоткові ставки за депозитами фізичних осіб у 2022 році були суттєво нижчими, ніж у 2023 році. Натомість уже впродовж 2023 року спостерігається зростання відсоткових ставок майже за всіма видами депозитних продуктів. Це пов'язано з тим, що банки почали активніше конкурувати за клієнтів під впливом політики НБУ, який встановив залежність між обсягами придбання депозитних сертифікатів та розміром строкових вкладів у самому банку. Щоб отримати ширший доступ до цього інструменту інвестування, фінансові установи змушені були підвищити відсоткові ставки за строковими депозитами. Проте вже у 2024 році середні ставки за депозитами знову зменшились відповідно до зниження облікової ставки НБУ протягом зазначеного року.

З огляду на те, що депозити фізичних осіб є важливою складовою ресурсної бази банків України, доцільно проаналізувати їх обсяги, динаміку та валютну структуру розміщення у банківських установах протягом 2022–2024 років (див. рисунок 2.3).

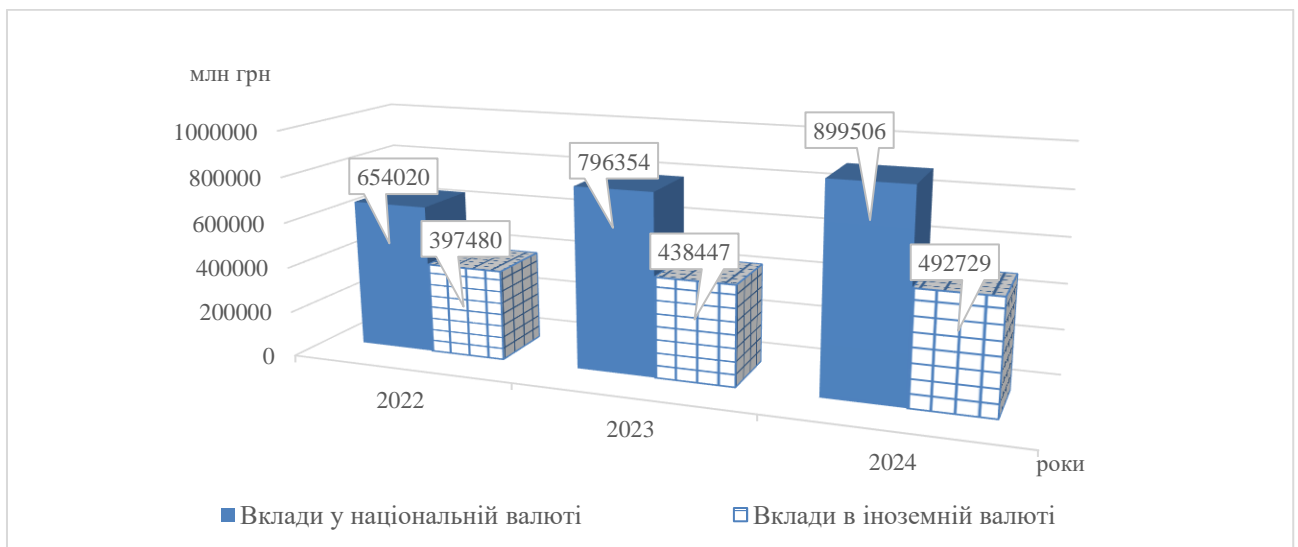

Рисунок 2.3 – Динаміка вкладів фізичних осіб в банківській системі України розрізі валют за 2022-2024 роки

Як видно з рисунка 2.3, загальний обсяг депозитів фізичних осіб демонструє тенденцію до зростання як у національній, так і в іноземній валюті. Варто зауважити, що приріст валютних вкладів у 2022 році був зумовлений не

стільки зростанням відсоткових ставок, скільки підвищеним попитом на іноземну валюту, який виник на тлі девальвації гривні. Нацбанк дозволив громадянам купувати безготівкову валюту за офіційним курсом, нижчим за готівковий, за умови її подальшого розміщення на депозит, починаючи з 21 липня 2022 року. Такий крок мав на меті зменшити тиск на готівковий валютний ринок і водночас підтримати банківську ліквідність. Хоча прибутковість таких вкладів була мінімальною через короткий термін (до трьох місяців), для клієнтів привабливість полягала у вигідному обмінному курсі після завершення строку депозиту. Вже протягом 2023-2024 року такого сплеску не спостерігалось, адже відбулась певна стабілізація курсу, хоча і на доволі високу рівні, проте економіка адаптується адже не має альтернативи.

У таблиці 2.4 наведено розподіл кількості вкладів фізичних осіб за діапазонами у розрізі валют.

Таблиця 2.4 – Розподіл кількості вкладів фізичних осіб за діапазонами у розрізі валют за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Зміни кількості, од.		Зміни в структурі, %	
	од.	частка %	од.	частка %	од.	частка %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вклади фізичних осіб в національній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	64445136	100	66873467	100	69103020	100	+2428331	+2229553	0	0
до 10 грн	25749104	40,0	27534581	41,2	28328339	41,0	+1785477	+793758	+1,2	-0,2
від 10 до 200 000 грн	38145999	59,2	38621864	57,8	39962132	57,8	+475865	+1340268	-1,4	0
від 200 000 до 400 000 грн	364350	0,6	431938	0,6	464985	0,7	+67588	+33047	0	+0,1
від 400 000 до 600 000 грн	88872	0,1	124959	0,2	148995	0,2	+36087	+24036	+0,1	0
понад 600 000 грн	96811	0,2	160125	0,2	198569	0,3	+63314	+38444	0	+0,1
Вклади фізичних осіб в іноземній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	8869620	100	9837362	100	10359320		+967742	+521958	0	0
до 10 грн	5146264	58,0	5899188	60,0	6151707	59,4	+752924	+252519	+1,9	-0,6
від 10 до 200 000 грн	3349249	37,8	3502111	35,6	3719230	35,9	+152862	+217119	-2,2	+0,3

Кінець таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
від 200 000 до 400 000 грн	204612	2,3	222851	2,3	234647	2,3	+18239	+11796	0	0
від 400 000 до 600 000 грн	61196	0,7	80444	0,8	99894	1,0	+19248	+19450	+0,1	+0,2
понад 600 000 грн	108299	1,2	132768	1,3	153842	1,5	+24469	+21074	+0,1	+0,2

Джерело: складено на основі [17]

Як бачимо за період 2022-2024 років відбулось загальне зростання кількості вкладів фізичних осіб у банківській системі України, зокрема: на 340 735 млн грн, або ж на 32,4%. Більше всього вкладів фізичних осіб у національній валюті за кількістю знаходяться в діапазоні «від 10 до 200 000 грн», щодо іноземної, то тут переважає діапазон «до 10 грн», тобто кошти на поточних рахунках, а далі вже безпосередньо депозити у діапазоні «від 10 до 200 000 грн» – приблизно їх 1/3 частина. Слід зауважити, що протягом усього аналізованого періоду частка вкладів на суму до 10 гривень коливалась навколо 40%. Це можна пояснити політикою банків, які відкривали клієнтам рахунки переважно для надання доступу до різноманітних банківських сервісів, зокрема мобільного банкінгу. Таким чином, такі кошти фактично не можна вважати повноцінними вкладками (депозитами) за своєю економічною суттю.

В таблиці 2.5 наведений розподіл сум вкладів фізичних осіб за діапазонами.

За сумами першість серед вкладів фізичних осіб у національній валюті тримають вклади у діапазоні «від 10 до 200 000 грн», а на другому місці ті, що у діапазоні «понад 600 000 грн», оскільки суми тут значні. Аналогічна ситуація спостерігається і по вкладах в іноземній валюті. За станом на 1 січня 2025 року банками із найбільшою кількістю вкладників були: АТ КБ «ПриватБанк» 24 069 190 осіб, АТ «Ощадбанк» 13 021 675 осіб, АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» 9 162 490 осіб, далі із кількістю трохи більше 3 млрд осіб йдуть АТ «А-БАНК» , АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банк» [17].

Таблиця 2.5 – Розподіл сум вкладів фізичних осіб за діапазонами у розрізі валют за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Зміни суми, млн грн		Зміни в структурі, %	
	млн грн	частка %	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Вклади фізичних осіб в національній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	654020	100	796354	100	899506	100	+142334	+103152	0	0
до 10 грн	27	0,1	27	0,1	26	0,1	0	-1	0	0
від 10 до 200 000 грн	329984	50,5	349319	43,9	370114	41,1	+19335	+20795	-6,6	-2,7
від 200 000 до 400 000 грн	96522	14,8	116392	14,6	126834	14,1	+19870	+10442	-0,1	-0,5
від 400 000 до 600 000 грн	42718	6,5	60275	7,6	72098	8,0	+17556	+11824	+1,0	+0,4
понад 600 000 грн	184768	28,2	270341	33,9	330433	36,6	+85573	+60092	+5,7	+2,7
Вклади фізичних осіб в іноземній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	397480	100	438447	100	492729	100	+40967	+54282	0	0
до 10 грн	3	0,1	3	0,1	3	0,1	0	0	0	0
від 10 до 200 000 грн	75357	19,0	71354	16,3	72404	14,7	-4003	+1050	-2,7	-1,6
від 200 000 до 400 000 грн	58064	14,6	62300	14,2	65347	13,3	+4237	+3047	-0,4	-0,9
від 400 000 до 600 000 грн	30016	7,6	38796	8,8	47873	9,7	+8779	+9078	+1,3	+0,9
понад 600 000 грн	234040	58,8	265994	60,6	307102	62,2	+31954	+41108	+1,8	+1,6

Джерело: складено на основі [17]

Проведений аналіз виявив, що основними трендами на ринку банківських депозитів у 2022-2024 роках є неспинне зростання сум депозитів, як фізичних, так і юридичних осіб, і це незважаючи на умови воєнного стану та економічну турбулентність. Збереження довіри до банківської системи – це унікальне досягнення, що обумовлено безперервністю роботи вітчизняних банків, якісним сервісом, зручним доступом до коштів та поверненням вкладів у визначений договором термін. Частка строкових депозитів фізичних осіб стабільно становить трохи вище 1/3 всіх залучених коштів клієнтів, тобто значні суми зберігають на поточних рахунках та вкладах на вимогу. Така структура вкладень забезпечує необхідну стабільність фінансування. Наприклад, «у

єврозоні строкові кошти становлять близько 20% обсягу всіх коштів клієнтів, зокрема, в Польщі – 32%» [38].

Незважаючи на тривалий період зниження процентних ставок у 2023 році, банківські установи утримували прибутковість гривневих депозитів на привабливому рівні, що сприяло стабільному залученню строкових вкладів. Протягом року близько третини гривневих заощаджень населення зберігалося саме у строкових депозитах – це суттєво більше, ніж у 2022 році. Від початку 2024 року банки намагались і надалі утримувати клієнтів за рахунок привабливості відсоткових ставок, відповідно зробили акцент на короткострокових вкладах – в основному на 3 місяці – відсоток по них став вищим, ніж за більш тривалими.

Значну частку залучених коштів клієнтів банки інвестують в ОВДП, цими коштами фінансуються потреби оборони, і без цього внеску фінансового сектору їх було б дуже важко перекрити. Отже, банки є найбільшим внутрішнім кредитором уряду. Також, за результатами 2024 року банки сплатили близько 130 млрд грн дивідендних платежів державних банків та податків, що становить 5% усіх податкових та неподаткових надходжень Державного бюджету» [19]. Отже, фінансовий сектор, на який припадає 3% ВВП забезпечує надвисоку частку доходів Державного бюджету. Вітчизняні банки провели величезну роботу по адаптації, щоб ефективно виконувати свою функцію фінансового посередництва в найскладніший період сучасної історії України.

Далі розглянемо функціонування окремого банку та особливості здійснення ним депозитної діяльності на прикладі АТ «Ощадбанк». У 1991 році, після проголошення незалежності України, АТ «Ощадбанк» відокремився від Ощадбанку СРСР. 31 грудня того ж року Національний банк України зареєстрував його як окрему банківську установу під назвою Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України. Новостворений банк було сформовано на основі структурних підрозділів колишнього Сбербанку СРСР, що діяли на території України. Протягом політичної і економічної кризи 2014-2015 років АТ «Ощадбанк» зазнав найбільших за свою історію збитків: 8,5

млрд грн та 12,2 млрд грн. Відповідно, у наступних роках було проведено ребрендинг та зміну маркетингової стратегії.

Завдяки державній формі власності АТ «Ощадбанк» володіє низкою конкурентних переваг порівняно з іншими банківськими установами України. Зокрема, законодавством передбачено повне відшкодування вкладів фізичних осіб у разі банкрутства банку (тоді як для інших банків до введення в дію воєнного стану ліміт становив 200 тис.грн). Крім того, АТ «Ощадбанк» має пріоритет у здійсненні обслуговування державних підприємств та виплат соціальної допомоги.

На сьогодні АТ «Ощадбанк» це інклюзивна загальнонаціональна фінансова установа, що дотримується високих етичних норм, завоювала довіру клієнтів і стала банком першого вибору завдяки інноваційним продуктам і послугам для підтримки українців та розвитку бізнесу. Банк активно сприяє сталому економічному розвитку, діючи відповідно до найкращих практик ESG, орієнтується на досягнення цілей своїх стейкхолдерів, постійно піклується про своїх працівників, впроваджує інновації та підвищує ефективність своєї діяльності. АТ «Ощадбанк» є учасником об'єднаної мережі системно важливих банків України – Power Banking, створеної з ініціативи Національного банку України. До складу цієї мережі входять установи, що забезпечують надання банківських послуг (зняття готівки, здійснення платежів, перекази, обмін валют) навіть за умов тривалого відключення електроенергії. Зокрема, до Power Banking включено 450 відділень Ощадбанку, які готові функціонувати навіть у разі повного блекауту.

З огляду на конкурентну позицію, АТ «Ощадбанк» відноситься до системно важливих банків України та займає друге місце серед фінансових установ за обсягами чистих активів, зобов'язань і капіталу. Це універсальний банк, чия частка на ринку загальних активів становить 12,7%. За станом на 1 січня 2025 року Ощадбанк мав найбільшу в країні мережу відділень – 1 150. Також банк утримує друге місце за кількістю банкоматів і терміналів та третє –

за кількістю емітованих платіжних карток. АТ «Ощадбанк» як універсальна фінансова установа пропонує широкий спектр банківських продуктів та послуг.

У таблиці 2.6 подані поточні рейтинги АТ «Ощадбанк».

Таблиця 2.6 – Актуальні рейтинги АТ «Ощадбанк»

№ з.п.	Вид	Значення
Fitch Rating		
1	Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA(ukr) прогноз стабільний
2	Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	CCC
3	Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в національній валюті	CCC+
4	Короткостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	C
5	Підтримка держави	ns
6	Рейтинг стійкості	ccc
Moody's Investors Service		
7	Базова оцінка кредитоспроможності	ca
8	Рейтинг довгострокових депозитів у національній валюті	Сaa3 прогноз стабільний
9	Рейтинг довгострокових депозитів в іноземній валюті	Сaa3 прогноз стабільний
10	Довгостроковий рейтинг ризику контрагента	Сaa3
11	Рейтинг довгострокових пріоритетних незабезпечених зобов'язань	Сaa3 прогноз стабільний
12	Рейтинг за національною шкалою	Сaa2.ua

Джерело: складено на основі [18]

До основних продуктів роздрібного бізнесу належать: «строкові депозити, зарплатні проєкти, пенсійні й соціальні рахунки, в т.ч. цифрові; автокредитування, споживче та іпотечне кредитування, кеш-кредити, кредитні картки, державні програми стимулювання придбання житла та енергонезалежних товарів; торговий та інтернет еквайринг, платежі фізичних осіб, внутрішні та міжнародні перекази, оренда індивідуальних сейфів, обмін валют, операції з банківськими металами; соціальні виплати та виплати фондів; система дистанційного обслуговування в Мобільному Ощаді, кваліфікований електронний підпис тощо» [18].

У таблиці 2.7 подано основні показники діяльності банку за 2022-2024 рр.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чисті активи, млн грн	272 202	345 689	436 423	+73 487	+90 734	+27,00	+26,25
Резерви, млн грн	25 956	26 191	26 137	+235	-54	+0,91	-0,21
Власний капітал, млн грн	22 164	28 709	42 019	+6 545	+13 311	+29,53	+46,36
Зобов'язання, млн грн	250 038	316 980	394 404	+66 942	+77 423	+26,77	+24,43
Кредити надані, млн грн	83 216	89 109	111 083	+5 893	+21 973	+7,08	+24,66
Кошти клієнтів, млн грн	231 298	298 970	374 330	+67 673	+75 360	+29,26	+25,21
Чистий прибуток, млн грн	640	5 978	14 832	+5 338	+8 854	+834,39	+148,11
ROE, %	2,89	20,82	35,30	+17,94	+14,48	+621,38	+69,51
ROA, %	0,24	1,73	3,40	+1,49	+1,67	+635,76	+96,52
Мультиплікатор капіталу	12,28	12,04	10,39	-0,24	-1,65	-1,95	-13,74
Чистий процентний спред, %	6,26	6,76	7,04	+0,50	+0,28	+8,07	+4,09

Джерело: складено на основі [17]

Досліджений період функціонування банку весь повністю проходив в умовах дії воєнного стану, а до нього – через пандемію – в умовах карантинних обмежень через пандемію, відповідно банку доводилось швидко та безперестанно адаптуватись до викликів та загроз обставин «force major».

Як бачимо з показників у таблиці 2.7 АТ «Ощадбанк» не те, що не збанкрутував, а навпаки нарощує обсяги активів, власного капіталу та отримує позитивний фінансовий результат – прибуток, який зростає протягом дослідженого періоду. Позитивними також є якісні показники роботи банку, такі як рентабельність активів та капіталу. Мультиплікатор капіталу, навпаки, дещо скоротився, на 2 пункти за період. А от чистий процентний зберігається на рівні 6-7%, що свідчить про стабільність процентної політики банку.

Для детального аналізу функціонування АТ «Ощадбанк» складемо таблиці на основі даних наглядкової статистики НБУ [17] та річної фінансової звітності банку (Додатки А, Б, В), в котрих проведемо аналіз динаміки та структури активів, зобов'язань та власного капіталу банку (таблиці 2.8 – 2.12).

Таблиця 2.8 – Динаміка активів АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Активи	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти та їх еквіваленти	16 303	35 844	45 503	+19 541	+9 659	+119,9	+26,9
Фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток	54 579	48 969	22 089	-5 610	-26 880	-10,3	-54,9
у т.ч. що рефінансуються НБУ	54 579	48 969	22 089	-5 610	-26 880	-10,3	-54,9
Кошти в інших банках	12 381	27 235	23 145	+14 853	-4 089	+120,0	-15,0
Кредити та заборгованість клієнтів	83 216	89 109	111 083	+5 893	+21 973	+7,1	+24,7
Кредити та заборгованість юридичних осіб	71 741	74 149	90 004	+2 408	+15 856	+3,4	+21,4
Кредити та заборгованість фізичних осіб	11 475	14 961	21 078	+3 486	+6 118	+30,4	+40,9
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю	8 820	9 530	447	+710	-9 083	+8,1	-95,3
у т.ч. що рефінансуються НБУ	8 101	8 615	0	+514	-8 615	+6,3	-100,0
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	79 982	114 948	205 122	+34 967	+90 174	+43,7	+78,4
у т.ч. що рефінансуються НБУ	78 867	113 847	203 397	+34 980	+89 550	+44,4	+78,7
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	25	25	25	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість	627	543	559	-84	+17	-13,4	+3,0
Відстрочений податковий актив	471	63	5 000	-408	+4 938	-86,7	+7866,0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	225	1 539	297	+1 314	-1 241	+583,8	-80,7
Основні засоби та нематеріальні активи	8 628	12 674	14 559	+4 046	+1 885	+46,9	+14,9
Інші фінансові активи	3 660	1 891	2 741	-1 769	+850	-48,3	+44,9
Інші активи	3 286	3 319	5 852	+33	+2 532	+1,0	+76,3
Чисті активи, усього	272 177	345 664	436 398	+73 487	+90 734	+27,0	+26,2

Джерело: складено на основі [17]

З наведеного в таблиці 2.8 бачимо, що активи банку за досліджений період постійно зростали і значно зросли в цілому за період: на 164 221 млн грн або на 60,3 %. Динаміка активів банку наведена на рисунку 2.4.

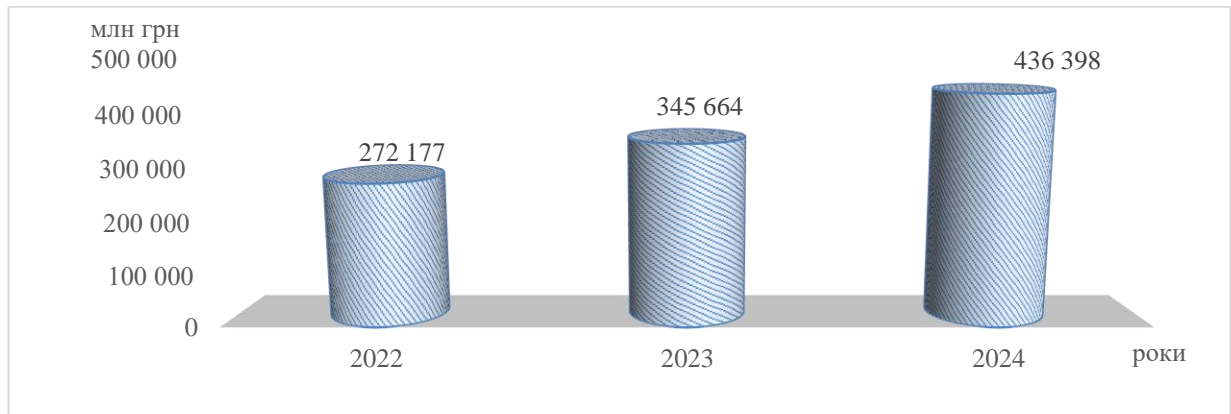

Рисунок 2.4 – Динаміка активів АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

У структурі активів АТ «Ощадбанк» найбільшу питому вагу протягом дослідженого періоду займають кошти інвестовані у різні групи цінних паперів. Сукупно цінні папери в портфелі банку становили: у 2022 р. – 52,67%, у 2023 р. – 50,17%, у 2024 р. – 52,16%. В порівнянні із ним кредитний портфель банку становив лише: у 2022 р. – 30,57%, у 2023 р. – 25,78%, у 2024 р. – 25,45%. Далі за обсягом питомої ваги розташовуються грошові кошти та їх еквіваленти: у 2022 р. – 5,99%, у 2023 р. – 10,37%, у 2024 р. – 10,43%. Слід відмітити зростання питомої ваги на кінець досліджуваного періоду, що обумовлено стрімким зростанням коштів банку в НБУ, котрі у 2023 році зросли з 4 300 млн грн до 23 373 млн грн, а у 2024 році становили 24 747 млн грн.

Динаміка змін складових та структури активів АТ «Ощадбанк» наведена в таблиці 2.9.

У відповідності з головним трендом сукупних чистих активів банку практично усі складові активів зростали. Зменшувались постійно лише фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток: у 2023 році на 5 610 млн грн або на -10,3%, у 2024 році на 26 880 млн грн або на -54,9%. Кошти в інших банках спочатку зросли на 14 853 млн грн або на 120% у 2023 році, а вже у 2024 році скоротились на 4 089 млн грн або на 15%.

Таблиця 2.9 – Динаміка структури активів АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Активи	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023/ 2022	2024/ 2023
Грошові кошти та їх еквіваленти	5,99	10,37	10,43	+4,38	+0,06
Фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток	20,05	14,17	5,06	-5,89	-9,11
у т.ч. що рефінансуються НБУ	20,05	14,17	5,06	-5,89	-9,11
Кошти в інших банках	4,55	7,88	5,30	+3,33	-2,58
Кредити та заборгованість клієнтів	30,57	25,78	25,45	-4,79	-0,32
Кредити та заборгованість юридичних осіб	26,36	21,45	20,62	-4,91	-0,83
Кредити та заборгованість фізичних осіб	4,22	4,33	4,83	+0,11	+0,50
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	3,24	2,76	0,10	-0,48	-2,65
у т.ч. що рефінансуються НБУ	2,98	2,49	0,00	-0,48	-2,49
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	29,39	33,25	47,00	+3,87	+13,75
у т.ч. що рефінансуються НБУ	28,98	32,94	46,61	+3,96	+13,67
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	0,01	0,01	0,01	0	0
Інвестиційна нерухомість	0,23	0,16	0,13	-0,07	-0,03
Відстрочений податковий актив	0,17	0,02	1,15	-0,15	+1,13
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,08	0,45	0,07	+0,36	-0,38
Основні засоби та нематеріальні активи	3,17	3,67	3,34	+0,50	-0,33
Інші фінансові активи	1,34	0,55	0,63	-0,80	+0,08
Інші активи	1,21	0,96	1,34	-0,25	+0,38
Чисті активи, усього	100	100	100	0	0

Джерело: складено на основі [17]

Кредити та заборгованість клієнтів постійно зростали, причому більшими темпами зростав саме портфель кредитів фізичних осіб. Найбільшими темпами зростали цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, у 2023 році на 43,7% та у 2024 році на 78,4%.

Далі проаналізуємо динаміку зобов'язань АТ «Ощадбанк», що є зовнішніми позиковими джерелами формування ресурсів банку (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Активи	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кошти отримані від НБУ	0	0	0	0	0	0	0
Кошти банків	2 679	1 641	432	-1 037	-1 210	-38,7	-73,7
Кошти клієнтів	231 298	298 970	374 330	+67 673	+75 360	+29,3	+25,2
у т.ч. кошти юридичних осіб	62 415	108 893	161 719	+46 478	+52 825	+74,5	+48,5
у т.ч. кошти на вимогу	54 305	92 036	135 888	+37 731	+43 853	+69,5	+47,6
у т.ч. кошти фізичних осіб	166 735	188 333	210 186	+21 598	+21 853	+13,0	+11,6
у т.ч. кошти на вимогу	95 901	104 515	120 876	+8 615	+16 360	+9,0	+15,7
Інші залучені кошти	6 582	7 022	9 744	+440	+2 722	+6,7	+38,8
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,04	2 953,48	328,81	+2 953	-2 625	+67828 04,8	-88,9
Відстрочені податкові зобов'язання	323	673	638	+350	-35	+108,2	-5,2
Резерви за зобов'язаннями	1 180	940	1 285	-240	+345	-20,4	+36,7
Інші фінансові зобов'язання	5 582	2 710	5 120	-2 872	+2 410	-51,5	+88,9
Інші зобов'язання	1 678	1 819	2 526	+142	+707	+8,4	+38,9
Субординований борг	716	251	0	-466	-251	-65,0	-100,0
Усього зобов'язань	250 038	316 980	394 404	+66 942	+77 423	+26,8	+24,4
Усього пасивів	272 202	345 689	436 423	+73 487	+90 734	+27,0	+26,2

Джерело: складено на основі [17]

По зобов'язаннях бачимо той самий тренд, що й в активах: зобов'язання зростали в цілому за період: на 144 366 млн грн або +87,9%. Динаміка зобов'язань наведена на рисунку 2.5.

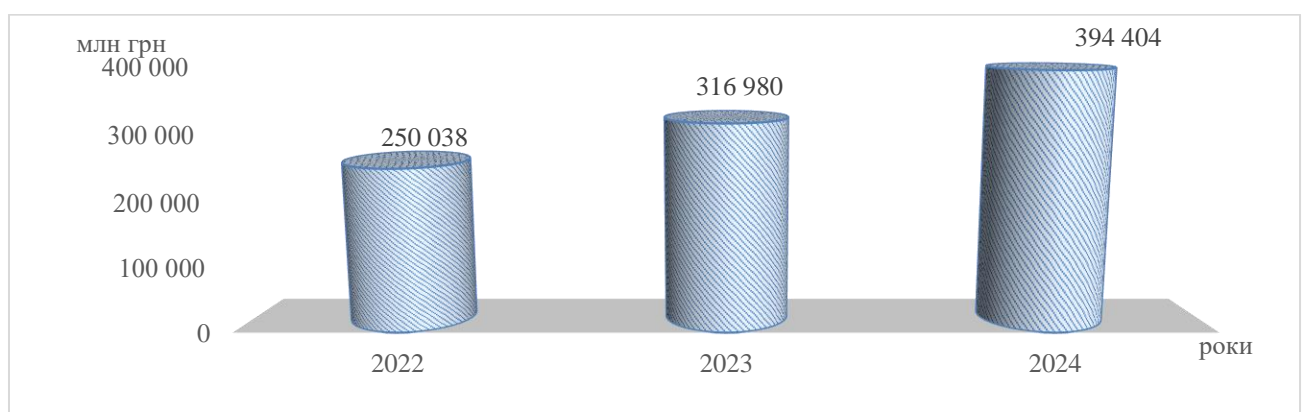

Рисунок 2.5 – Динаміка зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Загалом питома вага зобов'язань банку (таблиця 2.11) становить 90-92% в усіх пасивах, та слід відмітити, що вона скоротилась в цілому за період: з 91,86% у 2022 р. до 91,70% у 2023 р. та до 90,37% у 2024 р.

Таблиця 2.11 – Динаміка структури зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Активи	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023/2022	2024/2023
Кошти отримані від НБУ	0	0	0	0	0
Кошти банків	0,98	0,47	0,10	-0,51	-0,38
Кошти клієнтів	84,97	86,49	85,77	+1,51	-0,71
у т.ч. кошти юридичних осіб	22,93	31,50	37,06	+8,57	+5,56
у т.ч. кошти на вимогу	19,95	26,62	31,14	+6,67	+4,51
у т.ч. кошти фізичних осіб	61,25	54,48	48,16	-6,77	-6,32
у т.ч. кошти на вимогу	35,23	30,23	27,70	-5,00	-2,54
Інші залучені кошти	2,42	2,03	2,23	-0,39	+0,20
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,00	0,85	0,08	+0,85	-0,78
Відстрочені податкові зобов'язання	0,12	0,19	0,15	+0,08	-0,05
Резерви за зобов'язаннями	0,43	0,27	0,29	-0,16	+0,02
Інші фінансові зобов'язання	2,05	0,78	1,17	-1,27	+0,39
Інші зобов'язання	0,62	0,53	0,58	-0,09	+0,05
Субординований борг	0,26	0,07	0	-0,19	-0,07
Усього зобов'язань	91,86	91,70	90,37	-0,16	-1,32
Усього пасивів	100	100	100	0	0

Джерело: складено на основі [17]

У відповідності із головним трендом сукупної суми зобов'язань банку практично усі їх складові зростали. Натомість, постійно зменшувались кошти банків: у 2023 році на 1 037 млн грн або на -38,7% та у 2024 році на 1 210 млн грн або на -73,7%, тобто скорочувалась активність на міжбанківському ринку запозичень. Скоротився також і субординований борг: у 2023 році на 466 млн грн або на -65% та у 2024 році на 251 млн грн або на -100%, і відповідно на кінець дослідженого періоду даний вид зобов'язань зрівнявся з 0.

У структурі зобов'язань АТ «Ощадбанк» найбільшу частку займають кошти клієнтів: у 2022 році вони становили 84,97%, у 2023 році – 86,49%, у 2024 році – 85,77%. В складі коштів клієнтів протягом усього періоду

переважали кошти фізичних осіб відповідно до статусу банку як спеціалізованого ощадного. Проте на кінець періоду відбулось поступове скорочення їх частки, на фоні зростання частки коштів юридичних осіб. Їх співвідношення у 2022 році було 27% (юридичні особи) та 73% (фізичні особи), натомість у 2024 році акцент змістився в бік коштів юридичних осіб: 43% (юридичні особи) та 57% (фізичні особи).

Далі розглянемо склад та структуру власного капіталу АТ «Ощадбанк» (таблиця 2.12 та рисунок 2.6).

Таблиця 2.12 – Динаміка власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Власний капітал	Роки, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Статутний капітал	49 473	49 473	49 473	0	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	474	506	841	+32	+335	+6,7	+66,2
Резерви переоцінки	2 900	3 134	2 598	+234	-536	+8,1	-17,1
Непокритий збиток	(30 683)	(24 405)	(10 893)	-6 279	-13 512	-20,5	-55,4
Усього власного капіталу	22 164	28 709	42 019	+6 545	+13 311	+29,5	+46,4

Джерело: складено на основі [17]

З таблиці 2.12 бачимо, що власний капітал банку в цілому за період зріс: на 19 855 млн грн або 89,6 %. Також зростала і частка власного капіталу у загальних пасивах банку: з 8,1% у 2022 році до 8,3% у 2023 році та до 9,6% у 2024 році. Негативним явищем у складі власного капіталу є наявність непокритого збитку минулих років, що зменшує загальну капіталізацію АТ «Ощадбанк». Проте відмітимо поступове його скорочення: у 2022 році на 6 279 млн грн або на -20,5% ,та у 2024 році на 13 512 млн грн або на -55,4%.

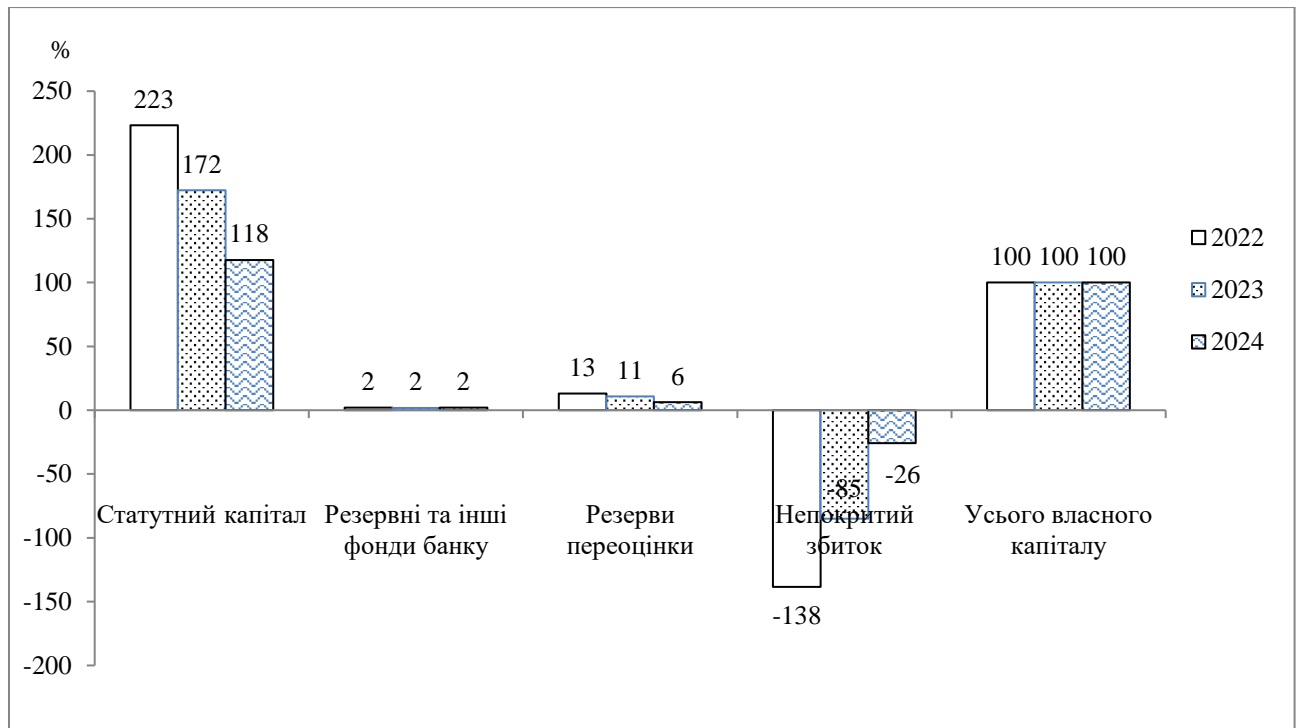

Рисунок 2.6 – Динаміка структури власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Як видно з рисунку 2.7 непокритий збиток складає майже 2/3 від статутного капіталу на початок періоду, і лише 1/5 від статутного капіталу на кінець періоду, це дає підстави для позитивної оцінки капіталізації банку. Також, позитивною є динаміка скорочення суми та частки непокритого збитку у структурі власного капіталу банку.

Далі проаналізуємо динаміку формування фінансових результатів АТ «Ощадбанк» протягом останніх трьох років (таблиця 2.13 та рисунок 2.7).

Відмітимо позитивну динаміку зростання доходів банку в цілому за період на 9 429 млн грн та 34,3%. Хоча у 2023 році вони скоротилися на 14,8%, проте у 2024 році зросли вже на 57,7%. Витрати банку коливались аналогічно: у 2023 році вони скоротилися на 47,3%, та вже у 2024 році знову зросли на 25,6%. Відповідно це дало банку змогу отримати та наростити додатній фінансовий результат – прибуток.

Таблиця 2.13 – Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Показник, млн грн	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чистий процентний дохід	14 884	18 785	24 322	+3 901	+5 536	+26,2	+29,5
Чистий комісійний дохід	5 932	6 643	7 056	+710	+413	+12,0	+6,2
Торговий результат	6 073	-2 654	4 666	-8 727	+7 320	-143,7	-275,8
Інші операційні доходи	474	258	624	-215	+366	-45,5	+141,8
Інші доходи	113	368	237	+255	-131	+225,1	-35,6
Всього доходів	27 476	23 400	36 905	-4 076	+13 505	-14,8	+57,7
Відрахування до резервів	11 472	-1 450	-2 295	-12 922	-845	-112,6	+58,3
Адміністративні та інші операційні витрати	15 367	15 596	20 067	+229	+4 471	+1,5	+28,7
Всього витрат	26 838	14 146	17 771	-12 693	+3 626	-47,3	+25,6
Прибуток/(збиток) до оподаткування	638	9 255	19 134	+8 617	+9 879	+1351,1	+106,7
Витрати на податок на прибуток	(2)	3 277	4 302	+3 279	+1 025	-161051,9	+31,3
Чистий прибуток	640	5 978	14 832	+5 338	+8 854	+834,4	+148,1

Джерело: складено на основі [17]

Динаміка чистого прибутку демонструє позитивну тенденцію зростання: на 834,4% у 2023 році та 148,1% у 2024 році.

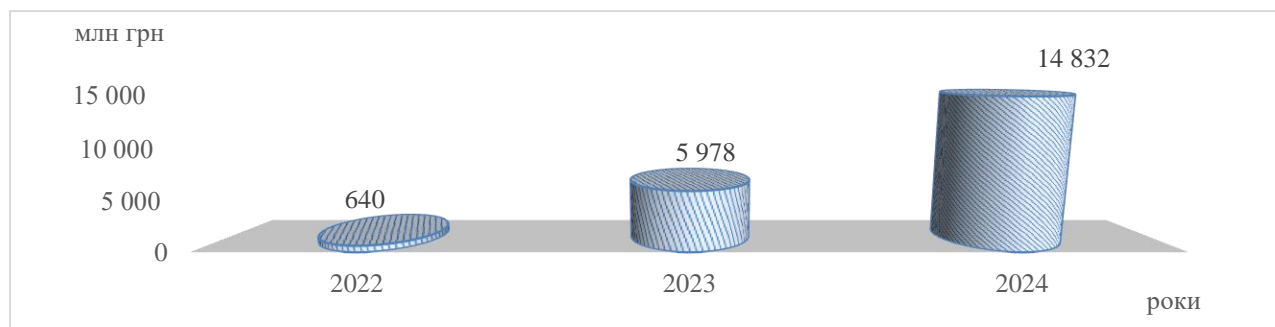

Рисунок 2.7– Динаміка чистого прибутку АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

У таблиці 2.14 наведено показники дотримання банком пруденційних нормативів НБУ [17].

Таблиця 2.14 – Дотримання АТ «Ощадбанк» пруденційних нормативів НБУ у 2022-2024 рр.

Нормативи	01.01.23	01.01.24	Нормативи	01.01.25
Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн	19 427	27 646	Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн	26 966
			НРК - норматив достатності регулятивного капіталу, не менше 8,5%	13,98
Н2 - норматив достатності (адекватності) РК, не менше 10%	14,48	16,57	НК1 - норматив достатності капіталу 1 рівня, не менше 7,5%	13,98
Н3 - норматив достатності основного капіталу, не менше 7%	10,52	8,30	НОК1 - норматив достатності основного капіталу 1 рівня, не менше 5,625%	13,98
Н7 - норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 20%	9,79	7,44	Н7 - норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 20%	14,50
Н8 - норматив великих кредитних ризиків, не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	80,07	54,91	Н8 - норматив великих кредитних ризиків, не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	68,15
Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, не більше 20%	0,26	0,08	Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, не більше 20%	8,33
Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, не більше 15%	0,00	0,00	Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, не більше 15%	0,09
Н12 - норматив загальної суми інвестування, не більше 60%	0,01	0,01	Н12 - норматив загальної суми інвестування, не більше 60%	0,13
Л13-1 - норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5%	214,8190	185,3198	Л13-1 - норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5%	96,1257
Л13-2 - норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції, не більше 5%	0,0334	0,0757	Л13-2 - норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції, не більше 5%	0,0206
LCR _{вв} - норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100%	312,4279	280,2822	LCR _{вв} - норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100%	249,1050
LCR _{ів} - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100%	241,3965	314,6141	LCR _{ів} - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100%	377,9078
NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 100%	177,3917	199,4815	NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 100%	166,8756

Джерело: складено на основі [17]

Із врахуванням статусу АТ «Ощадбанк» в якості спеціалізованого ощадного банку декотрі з пруденційних нормативів мають особливі нормативні

межі, зокрема, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) та норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), дещо менші ніж для інших банківських установ – 20% замість 25%.

Як бачимо з даних таблиці 2.14 АТ «Ощадбанк» в основному дотримується визначених НБУ пруденційних нормативів. Лише за нормативом Л13-1 (ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку) спостерігалось перевищення допустимої межі ризику, що означає перевищення обсягу вимог за купленою валютою та банківськими металами над обсягом зобов'язань. На даний час діє ухвалене НБУ рішення про незастосування заходів впливу за недотримання економічних нормативів, якщо такі порушення виникли після 24.02.2022 р. [23].

2.2 Напрями вдосконалення депозитної діяльності банку на основі аналізу депозитних операцій АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

АТ «Ощадбанк» є одним з небагатьох спеціалізованих ощадних банків України (за станом на 01.01.2025 їх всього налічувалось шість), про що яскраво і свідчить його назва. Відповідно, клієнтам варто розраховувати на широкий спектр депозитних програм банку, який прагне якнайповніше задовольнити їх побажання. Банк за депозитним портфелем фізичних осіб займає перше місце з часткою ринку 21%. Згідно зі статистикою, найпопулярнішими сервісами Мобільного Ощадку протягом 2024 року були «карткові перекази, перекази за реквізитами, оплата послуг, зокрема комунальних, а також поповнення рахунків мобільних телефонів, відкриття депозитів та нових рахунків, «Мобільні заощадження» та обмін валют» [18].

АТ «Ощадбанк» пропонує свої депозитні послуги як для фізичних, так і для юридичних осіб. Їх перелік та особливості наведено в таблицях 2.15 та 2.16.

Таблиця 2.15 – Перелік депозитних послуг для фізичних осіб (назва від банку – депозити для приватних клієнтів)

Назва депозиту	Умови
1	2
Моя Перемога	«Мінімальна сума: 10 000 в гривнях, 5 000 в доларах, 1 000 в євро%; Строк розміщення вкладу: 3 місяці + 5 днів, 6 та 12 місяців; Процентні ставки: 12 місяців (грн) 13%; 6 місяців (грн) 13%; 3 місяці + 5 днів (грн) 12.5%; 3 місяці + 5 днів (usd) 1.75%; 3 місяці + 5 днів (eur) 0.5%; Поповнення депозиту – не передбачено; Порядок виплати процентів по вкладу – в кінці строку; Автопродовження депозиту – не передбачено; Можливість дострокового повернення вкладу – не передбачено» [18]
Мій захисник	«Умови розміщення: відкривається для військовослужбовців, ветеранів, учасників бойових дій та членів їх родин. при наданні документів, що підтверджують статус військовослужбовця/ветерана та родинні зв'язки з таким військовослужбовцем. Валюта депозиту: гривня; Процентні ставки: 3 місяці + 5 днів 12.50%; 6 місяців 13%; Виплата процентів: щомісячно; Мінімальна сума депозиту: 5 000 гривень; Максимальна сума депозиту: без обмежень; Поповнення депозиту: доступно; Мінімальна сума поповнення: 1 000 грн; Автопродовження депозиту: доступно; Зміна строку депозиту: без втрати процентів; Оформлення довіреності по депозитному рахунку безкоштовно» [18]
Мій валютний депозит	«Валюта депозиту: долар США. Виплата процентів: щомісячно з капіталізацією процентів; мінімальна сума депозиту: 1000 доларів США; максимальна сума депозиту: без обмежень; поповнення депозиту: не передбачено; автопродовження депозиту: так; відкриття вкладу в Мобільний Ощад так; строк розміщення 6 місяців; програма лояльності +0,25% при оформленні депозиту через сервіс Ощад 24/7; Процентна ставка: 6 місяців 0.01%» [18]
Мій депозит	«Валюта депозиту: гривня, долар США, євро; Виплата процентів: щомісячно або щомісячна капіталізація; Мінімальна сума депозиту: 1 000 гривень, 100 доларів США, 100 євро; Максимальна сума депозиту: без обмежень; Поповнення депозиту: доступно; Мінімальна сума поповнення: 200 гривень, 10 доларів США, 10 євро; Автопродовження депозиту: доступно; Дострокове повернення депозиту: не передбачено; Процентні ставки: 3 місяці + 5 днів 10.5% 0.05% 0.01%; 6 місяців 11% 0.2% 0.05%; 12 місяців 11.5% 0.3% 0.1%; 24 місяці 11.5% 0.60% 0.40%; 36 місяців 11.5% 0.70% 0.50% Як підвищити ставку депозиту? +0,25% від 500 000,00 гривень; +0,50% від 2 500 000,00 гривень; +0,25% при оформленні депозиту онлайн через сервіс Ощад 24/7 в гривні; +0,10% при оформленні депозиту через сервіс Ощад 24/7 в доларах США та євро; +0,25% при пролонгації депозиту (в гривні); +0,20% вкладникам, які отримують заробітну плату через Ощадбанк (в гривні)» [18]

Кінець таблиці 2.15

1	2
Мій пенсійний депозит	<p>«Особам пенсійного віку. Валюта депозиту: гривня, долар США, євро; Виплата процентів: щомісячно або щомісячна капіталізація; Мінімальна сума депозиту: 1 000 гривень, 100 доларів США, 100 євро; Максимальна сума депозиту: без обмежень; Поповнення депозиту: доступно; Мінімальна сума поповнення: 200 гривень, 10 доларів США, 10 євро; Автопродлонгація депозиту: доступно; Дострокове повернення депозиту: не передбачено; У відділенні Банку: відкривається за наявності у вкладника пенсійного посвідчення; Онлайн через сервіс Ощад 24/7: відкривається за наявності у вкладника відкритого в АТ «Ощадбанк» карткового рахунку для отримання пенсії;</p> <p>Процентні ставки: 3 місяці + 5 днів 11% 0.05% 0.01%; 6 місяців 11.5% 0.2% 0.1%; 12 місяців 12% 0.3% 0.15%; 24 місяці 12% 0.60% 0.40%; 36 місяців 12% 0.70% 0.50%;</p> <p>Програма лояльності: додаткові процентні ставки до базової ставки по депозиту: +0,25% від 500 000,00 гривень; +0,50% від 2 500 000,00 гривень; +0,25% при оформленні депозиту онлайн через сервіс Ощад 24/7; +0,10% при оформленні депозиту через сервіс Ощад 24/7 доларів США та євро; +0,25% при пролонгації депозиту (в гривні); +0,20% вкладникам, які отримують заробітну плату через Ощадбанк (в гривні)» [18]</p>

Джерело: складено на базі [18]

За даними таблиці 2.16 бачимо, що банк пропонує широку лінійку депозитних продуктів для фізичних осіб – клієнтів банку, щоб кожен міг обрати варіант примноження власних заощаджень, котрий відповідає його потребам. Окремі категорії клієнтів отримують підвищені відсоткові ставки в порядку надання преференцій.

Таблиця 2.16 – Перелік депозитних послуг для юридичних осіб (назва від банку – депозити для бізнесу)

Назва депозиту	Тарифи та умови надання депозиту
1	2
Строковий депозит	<p>«Вид вкладу – строковий; Валюта – Гривня, Долар, Євро; Строк зберігання – від 3 до 1095 днів; Розмір % ставки – залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/щомісячна капіталізація/щоквартальна капіталізація/в кінці строку зберігання Траншу; Можливість поповнення – передбачено для Траншів від 30 до 183 днів (за умови, що клієнт про це зазначив в Заяві про розміщення Траншу); Можливість дострокового витребування – не передбачена; Пролонгація Траншу – можлива, до 3-х пролонгацій (за умови, що клієнт про це зазначив в Заяві про розміщення Траншу)» [18]</p>

Продовження таблиці 2.16

1	2
Максимальний депозит	«Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня, долар, євро; Мінімальна сума – 5000₴ / 1000\$ / 1000€; Строк зберігання – від 30 до 1095 днів; Розмір % ставки – встановлюється індивідуально, залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/щомісячна капіталізація/у день закінчення вкладу; Можливість поповнення – не передбачено; Можливість дострокового витребування – можливе повне дострокове витребування із застосуванням зменшеної процентної ставки; Лонгація вкладу – можлива, за умови попередження за 2 банківські дні та підписання додаткового договору» [18]
Накопичувальний депозит	«Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня, долар, євро; Мінімальна сума – 5000₴ / 1000\$ / 1000€; Строк зберігання – від 30 до 1095 днів; Розмір % ставки – встановлюється індивідуально, залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/щомісячна капіталізація/у день закінчення вкладу; Можливість поповнення – можливо протягом визначеного періоду строку вкладу; Можливість дострокового витребування – не передбачена; Лонгація вкладу – можлива, за умови попередження за 2 банківські дні та підписання додаткового договору» [18]
Інвестиційний депозит	«Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня, долар, євро; Мінімальна сума – 5000₴ / 1000\$ / 1000€; Строк зберігання – від 366 до 1095 днів; Розмір % ставки – встановлюється індивідуально, залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/у день закінчення вкладу; Можливість поповнення – не передбачено; Можливість дострокового витребування – не передбачено; Лонгація вкладу – можлива, за умови попередження за 2 банківські дні та підписання додаткового договору» [18]
Мобільний депозит	«Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня, долар; Мінімальна сума – 5 000₴ / 1 000\$; Строк зберігання – від 7 до 29 днів; Розмір % ставки – встановлюється індивідуально, залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно/щомісячна капіталізація/у день закінчення вкладу; Можливість поповнення – не передбачено; Можливість дострокового витребування – можливе повне дострокове витребування із застосуванням зменшеної процентної ставки; Лонгація вкладу – автоматична лонгація вкладу, у разі не попередження за 1 банківський день до закінчення строку вкладу » [18]
Депозитна лінія для бізнесу	«Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня, долар, євро; Мінімальна сума – ₴ 100 000 / \$ 50 000 / € 50 000; Строк зберігання – від 3 до 1095 днів; Розмір % ставки – встановлюється індивідуально, залежить від суми вкладу та строку розміщення; Виплата процентів – щомісячно; у день закінчення вкладу; Можливість поповнення – не передбачено; Можливість дострокового витребування – не передбачено; Лонгація вкладу – можлива, за умови попередження за 2 банківські дні та підписання додаткового договору» [18]

Кінець таблиці 2.16

1	2
Оперативний місцевий бюджету	«Додатковий дохід на тимчасово вільні кошти в рамках місцевого бюджету. Вкладник – місцеві бюджети; Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня; Мінімальна сума – 10 000,00 гривень; виключення: бюджети сіл, селищ та їх об'єднань - 3 000 грн; бюджети районів та міст районного значення - 5 000 грн; Строк зберігання – лише у межах поточного бюджетного періоду, повинні бути повернені на рахунки бюджету не пізніше ніж за 10 календарних днів до закінчення такого бюджетного періоду; Розмір % ставки – не більше облікової ставки НБУ на дату проведення тендеру; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/разом з поверненням вкладу (депозиту); Можливість поповнення – дозволяється, в розмірі згідно умов депозитного договору; Можливість дострокового витребування – дозволяється, за умови письмового повідомлення банку згідно умов депозитного договору; Лонгація вкладу – дозволяється, відповідно до пролонгованого договору кошти будуть повернені на рахунки бюджету не пізніше ніж за 10 календарних днів до закінчення такого бюджетного періоду» [18]
Для вищих та професійно-технічних навчальних закладів	«Додатковий дохід на тимчасово вільні кошти в рамках бюджету. Вкладник – державний або комунальний вищий чи професійно-технічний навчальний заклад, його відокремлені структурні підрозділи; Вид вкладу – строковий; Валюта – гривня; Мінімальна сума – 10 000 грн; Строк зберігання – лише в межах поточного бюджетного періоду, кошти мають бути повернені не пізніше 20 грудня такого бюджетного періоду; Виплата процентів – щомісячно/щоквартально/разом з поверненням вкладу; Можливість поповнення – можливо, у розмірі, зазначеному в депозитному договорі; Можливість дострокового витребування – дозволяється, за умови письмового повідомлення установи банку; Лонгація вкладу – дозволяється, з урахуванням вимог до граничного строку розміщення вкладу та терміну повернення коштів не пізніше 20 грудня поточного бюджетного періоду» [18]
Вклад на вимогу	«Вклад вільного поповнення та зняття коштів у будь-який зручний момент, дистанційно через CorpLight. Розміщення безстрокове. Вид вкладу – На вимогу; Валюта – Гривня; Строк зберігання – Безстроковий; Розмір % ставки – Залежить від суми вкладу; Виплата процентів – Щомісячно/у день закриття вкладу; Можливість поповнення – дистанційно; Можливість дострокового витребування – вклад повертається на першу вимогу Вкладника» [18]

Джерело: складено на базі [18]

Банк стабільно займає другу позицію на ринку за обсягами залучення коштів клієнтів та є беззаперечним лідером за розмірами строкових депозитів фізичних осіб. Проведемо оцінку та аналіз депозитного портфелю АТ «Ощадбанк», розглянемо склад та динаміку депозитного портфелю у розрізі суб'єктів (таблиця 2.17).

Таблиця 2.17 – Аналіз складу та динаміки депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» у розрізі суб'єктів протягом 2022-2024 років

Депозити	Роки						Абсолютне відхилення, млн. грн		Відносне відхилення, %		Зміна в структурі, %	
	2022		2023		2024							
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Строкові, в т.ч.	81 436	35	101 945	34	116 103	31	+20 509	+14 158	+25	+14	-1	-3
юр. осіб	8 144	4	16 311	5	24 382	7	+8 167	+8 071	+100	+49	+1	+2
фіз. осіб	73 293	31	85 633	29	91 721	24	+12 340	+6 088	+17	+7	-2	-5
Рахунки та депозити до запитання, в т.ч.	149 862	65	197 025	66	258 227	69	+47 163	+61 202	+31	+31	+1	+3
юр. осіб	53 364	23	89 910	30	134 610	36	+36 546	+44 700	+68	+50	+7	+6
фіз. осіб	96 498	42	107 115	36	123 617	33	+10 617	+16 502	+11	+15	-6	-3
Всього	231 298	100	298 970	100	374 330	100	+67 672	+75 360	+29	+25	0	0

Джерело: складено на основі [17]

Загалом відбувається зростання коштів клієнтів банку, за період приріст склав 143 032 млн грн або ж 62%. Строкові депозити становлять близько третини усіх залучених коштів клієнтів, причому частка їх поступово скорочується протягом періоду, загалом скорочення склало 4%. Домінують у строкових депозитах кошти фізичних осіб, займаючи 80-90%, причому частка їх також поступово скорочується протягом періоду, загалом скорочення склало 11%. Корпоративний бізнес все активніше довіряє свої тимчасово вільні кошти АТ «Ощадбанк» на зберігання та примноження. Частка рахунків клієнтів та депозитів до запитання зростає з 65% до 69%, більшими темпами зростають рахунки корпоративних клієнтів.

Оскільки першість у депозитному портфелі займають кошти фізичних осіб, то проаналізуємо детальніше їх структуру в розрізі кількості вкладів та сум за відповідними діапазонами за розмірами вкладів (таблиці 2.18 та 2.19).

Таблиця 2.18 – Розподіл сум вкладів фізичних осіб у АТ «Ощадбанк» за діапазонами у розрізі валют за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Зміни суми, млн грн		Зміни в структурі, %	
	млн грн	частка %	млн грн	частка %	млн грн	частка %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Вклади фізичних осіб в національній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	127103	100	151357	100	170195	100	+24255	+18838	0	0
до 10 грн	4	0,1	4	0,1	3	0,1	0	-1	0	0
від 10 до 200 000 грн	61570	48,4	62157	41,1	65725	38,6	+587	+3568	-7,3	-2,5
від 200 000 до 400 000 грн	14355	11,3	19484	12,9	21645	12,7	+5129	+2162	+1,6	-0,2
від 400 000 до 600 000 грн	6357	5,0	9419	6,2	11200	6,6	+3062	+1781	+1,2	+0,4
понад 600 000 грн	44817	35,2	60294	39,7	71621	42,0	+15477	+11327	+4,5	+2,3
Вклади фізичних осіб в іноземній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	42688	100	41391	100	45143	100	-1297	+3752	0	0
до 10 грн	0,07	0,1	0,06	0,1	0,06	0,1	-0,01	0	0	0
від 10 до 200 000 грн	5631	13,2	5744	13,9	5514	12,1	+113	-230	+0,7	-1,8
від 200 000 до 400 000 грн	5972	14,0	5927	14,3	6175	13,7	-45	+248	+0,3	-0,6
від 400 000 до 600 000 грн	3538	8,3	3737	9,0	4952	11,0	+199	+1215	+0,7	+2,0
понад 600 000 грн	27546	64,4	25982	62,7	28502	63,1	-1564	+2520	-1,7	+0,4

Джерело: складено на основі [17]

Як бачимо з таблиці 2.18 за питомою вагою першість серед вкладів фізичних осіб у національній валюті тримають вклади в діапазоні «від 10 до 200 000 грн», і лише у 2024 році перевага схилилась до вкладів у діапазоні «понад 600 000 грн». В іноземній же валюті понад 60% становлять вклади у діапазоні «понад 600 000 грн».

У таблиці 2.19 наведено розподіл кількості вкладів фізичних осіб у АТ «Ощадбанк» за діапазонами у розрізі валют. Найбільше за кількістю вкладів у національній валюті у діапазоні «від 10 до 200 000 грн» було у 2022 році, проте вже у 2023-2024 роках ця першість за кількістю вкладів перейшла до діапазону «до 10 грн», тобто до залишків на поточних рахунках. Аналогічна ситуація спостерігається і щодо вкладів фізичних осіб в іноземній валюті, найбільша

частка припадає на діапазон «до 10 грн». Отже, хоча кількість «великих» депозитів у всіх видах валют становить невелику питому вагу у депозитному портфелі банку, за сумами їх обсяги настільки суттєві, що з цього погляду вони домінують.

Таблиця 2.19 – Розподіл кількості вкладів фізичних осіб у АТ «Ощадбанк» за діапазонами у розрізі валют за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Зміни кількості, од.		Зміни в структурі, %	
	од.	частка %	од.	частка, %	од.	частка, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Вклади фізичних осіб в національній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	12364010	100	12700947	100	12888406	100	+336937	+187459	0	0
до 10 грн	5866900	47,5	6368671	50,1	6749103	52,4	+501771	+380432	+2,6	+2,3
від 10 до 200 000 грн	6412526	51,9	6209871	48,9	5998867	46,5	-202655	-211004	-3,0	-2,4
від 200 000 до 400 000 грн	53695	0,4	71918	0,6	79410	0,6	+18223	+7492	+0,2	0
від 400 000 до 600 000 грн	13193	0,1	19550	0,2	23224	0,2	+6357	+3674	+0,1	0
понад 600 000 грн	17696	0,1	30937	0,2	37802	0,3	+13241	+6865	+0,1	+0,1
Вклади фізичних осіб в іноземній валюті										
Усього , в т.ч. за діапазонами	478805	100	531846	100	576724	100	+53041	+44878	0	0
до 10 грн	240141	50,2	290501	54,6	323533	56,1	+50360	+33032	+4,4	+1,5
від 10 до 200 000 грн	199155	41,6	201145	37,8	206417	35,8	+1990	+5272	-3,8	-2,0
від 200 000 до 400 000 грн	20616	4,3	20478	3,9	22419	3,9	-138	+1941	-0,4	0
від 400 000 до 600 000 грн	7265	1,5	7747	1,5	10478	1,8	+482	+2731	0	+0,3
понад 600 000 грн	11628	2,4	11975	2,3	13877	2,4	+347	+1902	-0,1	+0,1

Джерело: складено на основі [17]

У таблиці 2.20 подано розрахунок коефіцієнтів для оцінки ефективності залучення депозитних ресурсів банку.

З даних таблиці 2.20 бачимо, що АТ «Ощадбанк» у своїй депозитній діяльності повторює основні тренди депозитного ринку: 1/3 коштів клієнтів є строковими, більш високі ставки по короткостроковим депозитам, зростання

вкладів юридичних осіб через вигідні умови розміщення тимчасово вільних коштів.

Таблиця 2.20 – Аналіз ефективності залучення депозитних ресурсів АТ «Ощадбанк» у розрізі суб'єктів протягом 2022-2024 років

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+/-)		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Коеф. депозитної бази	0,360	0,348	0,318	-0,012	-0,030	-3,333	-8,621
Коеф. поточної депозитної бази	0,008	0,007	0,008	-0,001	+0,001	-12,500	+14,286
Коеф. строкової депозитної бази	0,352	0,341	0,310	-0,011	-0,031	-3,125	-9,091
Коеф. співвідношення депозитів фізичних і юридичних осіб	2,761	1,815	1,354	-0,946	-0,460	-34,266	-25,361
Коеф. використання депозитних коштів	0,988	0,845	0,926	-0,143	+0,081	-14,465	+9,581
Коеф. співвідношення поточних депозитів до власного капіталу	3,800	3,673	2,854	-0,127	-0,818	-3,348	-22,276

Джерело: розраховано автором

Це є зрозумілою ситуацією, адже АТ «Ощадбанк» є другим після АТ КБ «ПриватБанк» оператором депозитного ринку, і відповідно він багато в чому формує зазначені тренди. Аналіз показав, що ключовими завданнями щодо вдосконалення депозитної діяльності АТ «Ощадбанк» є: забезпечення достатнього рівня ліквідності банку; задоволення потреб клієнтів у депозитних продуктах; формування прибутку, достатнього як для виплати дивідендів, що влаштовують акціонерів, так і для подальшого розвитку банківської установи. Ефективність роботи щодо депозитного портфеля прямо впливає на такі стратегічно важливі показники, як рентабельність і ліквідність, від яких залежить стабільність діяльності банку та його здатність до здійснення активних фінансових операцій. Залучення коштів населення на депозитні рахунки залишається надзвичайно важливою та актуальною складовою діяльності банків. Це дозволяє мобілізувати фінансові ресурси, які раніше не використовувались у господарському обігу, і перетворювати їх на активний

капітал. За результатами проведених в роботі досліджень пропонуємо такі основні напрямки вдосконалення депозитної діяльності банків (рисунок 2.8).

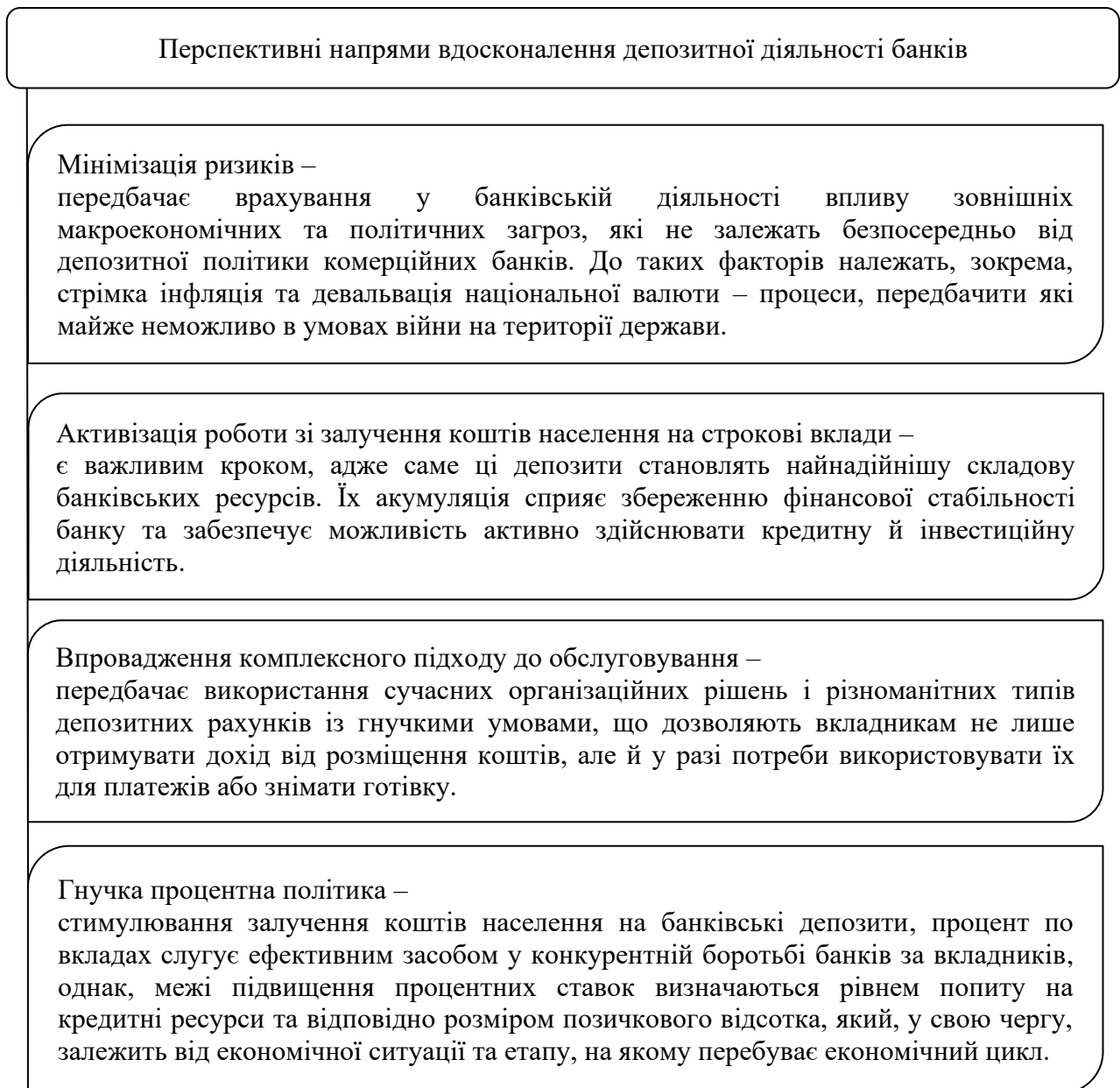

Рисунок 2.8 – Напрями вдосконалення депозитної діяльності банків
(згруповано на основі [1, 6, 7, 8])

Отже, вжиття запропонованих заходів вдосконалення депозитної діяльності банків приведе до збільшення частки строкових, стабільних депозитів у ресурсній базі АТ «Ощадбанк», а це свою сприятиме підвищенню ефективності діяльності банківської установи в цілому.

Висновки

Відповідно до поставленої мети у ході дослідження було обґрунтовано теоретико-організаційні та нормативно-правові основи депозитної діяльності банків та розроблено напрями удосконалення її здійснення.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було узагальнено теоретичні положення щодо економічної сутності, ролі та місця депозитної діяльності банків. Проаналізовано погляди науковців на сутність понять «депозит» та «депозитна діяльність». З'ясовано, що депозити виступають найголовнішим видом зобов'язань банку, підґрунтям для розвитку комерційного банку та банківської системи загалом, тому проведення ефективної депозитної діяльності результує у формування якісної ресурсної бази банку для проведення ним активних – кредитних та інвестиційних – операцій. Депозитна діяльність ж банку корелює із обраною банком бізнес-моделлю та спрямуванням фокусу на певні таргетні групи клієнтів. Досліджено, що на депозитну діяльність банків впливає широкий спектр чинників, які відіграють ключову роль у процесі залучення нових коштів та збереження вже існуючих вкладів. Конкуренція на ринку депозитних ресурсів та боротьба на клієнта спонукає банки до формування більш лояльних концепцій своєї депозитної діяльності з метою приваблення таргетних груп. Банки та клієнти вже, в принципі, досягли цивілізованого рівня узгодження інтересів один одного, про що сигналізує постійне наростання депозитної бази банківської системи, навіть в умовах воєнних дій на території нашої країни. Аналіз чинного законодавства, що регламентує депозитну діяльність банків, свідчить про достатньо якісно сформовану нормативно-правову базу. Вона забезпечує уніфіковані та прозорі правила залучення коштів клієнтів на депозитні рахунки для всіх банків, а також передбачає механізми захисту вкладів фізичних осіб у випадку неплатоспроможності або банкрутства банківської установи.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку депозитного ринку України, котрий протягом досліджених років перебуває під впливом чинників «force majeure», а саме військових дій на території нашої країни. З огляду на посередницьку функцію банків у фінансовій системі, для забезпечення стабільної діяльності та проведення активних операцій вони мають формувати ресурсну базу. Найбільшу частку у залучених коштах становлять кошти клієнтів – 90-93% усіх залучених ресурсів банківської системи України, зокрема: у 2022 році – 90,47%, у 2023 році – 91,94%, а у 2024 році – 92,80%. Відбувається постійне зростання їх частки. Обсяг депозитів фізичних осіб демонструє тенденцію до зростання як у національній, так і в іноземній валюті. Збереження довіри до банківської системи – це унікальне досягнення, що обумовлено безперервністю роботи банків, доступом до коштів та поверненням вкладів у визначений термін.

На сьогодні АТ «Ощадбанк» це інклюзивна загальнонаціональна фінансова установа, що дотримується високих етичних норм, завоювала довіру клієнтів і стала банком першого вибору завдяки інноваційним продуктам і послугам для підтримки українців та розвитку бізнесу. АТ «Ощадбанк» є учасником об'єднаної мережі системно важливих банків України – Power Banking, створеної з ініціативи НБУ. Протягом дослідженого періоду банк нарощує обсяги активів, власного капіталу та отримує позитивний фінансовий результат – прибуток, який зростає протягом дослідженого періоду. Позитивними також є якісні показники роботи банку, такі як рентабельність активів та капіталу. АТ «Ощадбанк» є одним з небагатьох спеціалізованих ощадних банків України. Відповідно, клієнтам варто розраховувати на широкий спектр депозитних програм банку, який прагне якнайповніше задовольнити їх побажання. Банк за депозитним портфелем фізичних осіб займає перше місце з часткою ринку 21%. Проведений аналіз показав широкий спектр депозитних послуг для клієнтів. За результатами проведених досліджень запропоновано напрямки вдосконалення депозитної діяльності банків загалом та АТ «Ощадбанк», зокрема.

Список використаних джерел

1. Андреева О.В. Особливості депозитної діяльності комерційного банку в умовах економічної нестабільності / О.В. Андреева, Д.Ю. Пендюр // Економіка і управління. – 2021. – Випуск 50. – С. 79-85.
2. Банківські операції: підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. 2-ге вид., випр. І доп. К.: КНЕУ, 2002. 476 с.
3. Бартош О.М. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О.М. Бартош // Вісник Університету банківської справи національного банку України. – 2018. – № 3. – С. 98-101.
4. Бицька Н. Кошти населення у формуванні ресурсної бази банків / Н.Бицька // Вісник Національного банку України. – 2014. – №12. – С.26.
5. Волкова Н. І. Оптимізація депозитної діяльності банківської установи в умовах мінливого економічного середовища / Н. І. Волкова, К. Р. Восколуп // Modern Economics. – 2021. – № 29. – С. 49-56.
6. Грушовий А. Використання інноваційних технологій для оптимізації депозитної діяльності комерційного банку / А. Грушовий // збірник матеріалів VIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 1 грудня 2023 р.). – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. – С.224-225.
7. Дзюблюк О. В. Оптимізація депозитних операцій комерційних банків у процесі залучення коштів населення / О. В. Дзюблюк // Соціально-економічні виклики та можливості глобалізації : матеріали II Міжн. наук.-практ.конф. – Одеса: Східноєвропейський центр наукових досліджень; Research Europe, 2025. – С.71-74
8. Дзюблюк О. Детермінанти депозитної політики банків в умовах фінансової нестабільності/ О. Дзюблюк // Економічний аналіз. – 2025. – Том 35. – № 1. – С. 10-21.

9. Енциклопедія банківської справи України.– Київ : Молодь, Ін Юре, 2007. – 680 с.
10. Еш С.М. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення в умовах економічної кризи банків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/vrxAb6XT> (дата звернення: 17.05.2025)
11. Коваленко В. В. Депозитна діяльність банків України: реалії та розвиток на майбутнє / В. В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2020. – №4. – С. 834-837.
12. Криховецька З.М. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків / З.М. Криховецька, І.В. Кохан // Економіка та суспільство. –2022. – Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10>
13. Лопатовська О.О. Аналіз сучасного ринку депозитних операцій в Україні / О.О. Лопатовська, Л.В. Антонюкова // Трансформаційна економіка. – 2024. – №2 (07). – С.39-44.
14. Мельник К. Депозитна діяльність банківських установ України: сучасний стан та перспективи розвитку / К. Мельник, С. Колотуха // Банківська справа. – 2021. – №2 (154) – С. 107-123.
15. Методика розрахунку пруденційних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: рішення: [прийнято Правлінням НБУ 15 груд. 2017р. №803–рш] :офіц. текст : станом на 18.06.2024 // Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/wer33nTU> (дата звернення: 17.05.2025)
16. Мороз А.М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 384
17. Наглядова статистика НБУ // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2025)
18. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення: 09.05.2025)

19. Підвищення податків у дії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/ygxAmufw> (дата звернення 21.05.2025)

20. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 3 груд. 2003р. №516] :офіц. текст : станом на 11.07.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/rxAmQcC> (дата звернення: 17.05.2025)

21. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 7 груд. 2000 р.] : офіц. текст : станом на 10.01.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/6rxAmSe7> (дата звернення: 17. 05.2025)

22. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 1 квіт. 2022 р.] : офіц. текст : станом на 28.10.2022 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/YrxAmMED> (дата звернення: 17.04.2025)

23. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 25 лют. 2022р. №23] :офіц. текст : станом на 08.05.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/trxAQtGn> (дата звернення: 17.05.2025)

24. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 27 лип. 2022р. №162] :офіц. текст : станом на 09.05.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/KrxAnd75> (дата звернення: 17.05.2025)

25. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 28 серп. 2001р. № 368] :офіц. текст : станом на 01.01.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/1rxAQhFx> (дата звернення 21.05.2025)

26. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 20 трав. 1999 р.] : офіц. текст : станом на 19.12.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/nrxAQEGr> (дата звернення: 17.04.2025)

27. Про платіжні послуги [Електронний ресурс] : [прийнято Верховною Радою 30 черв. 2021 р.] : офіц. текст : станом на 15.11.2024 р. // Офіційний сайт ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/arxAQJd4> (дата звернення 21.05.2025)

28. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки [Електронний ресурс] : [прийнято Верховною Радою 23 лют. 2006 р.] : офіц. текст : станом на 01.01.2025 р. // Офіційний сайт ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/TrxAQ8F2> (дата звернення 21.05.2025)

29. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 23 лют. 2012 р.] : офіц. текст : станом на 19.04.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/YrxARIIS> (дата звернення: 17.05.2025)

30. Про фінансові послуги та фінансові компанії [Електронний ресурс] : [прийнято Верховною Радою 14 груд. 2021 р.] : офіц. текст : станом на 30.12.2024р. // Офіційний сайт ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/OrxARCHZ> (дата звернення 21.05.2025)

31. Рябініна Л.М. Банківські операції: навч. посіб. / Л.М. Рябініна, Н.Ю. Няньчук, Л.І. Ухлічева. – Одеса: ОДЕУ, 2021. – 536 с.

32. Синяк А.А. Можливі напрями удосконалення депозитної політики комерційних банків України на сучасному етап [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/IrxAR66L> (дата звернення 07.05.2025).

33. Стечишин Т. Б. Банківська справа : навч. посіб. / Т. Б. Стечишин, Б. Л. Луців. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 404 с.

34. Фролов С. Банківська справа і основи митного регулювання в Україні: теорія та практика : навч. посіб. / С. Фролов – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004 –368 с.

35. Хоцяновська У. П. Нормативно – правове забезпечення провадження депозитної діяльності в Україні / У. П. Хоцяновська, Ю. В. Шушкова // Інноваційна економіка. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 8-9 червня 2018 року). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений». – 2018. – С. 93 – 95

36. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 16 січ. 2003р.] :офіц. текст : станом на 09.04.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/UrхATgXl> (дата звернення: 17.05.2025)

37. Юрій С.М. Банківський контролінг: теоретичні основи організації / С.М. Юрій // Молодий вчений – 2017. – № 5 (45). – С 789- 792/

38. Як змінювалися ставки за депозитами у 2024 році, та чи чекати на «диво» у 2025? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/nrxATWke> (дата звернення 21.05.2025)

39. Rose P.S. Bank Management & Financial Services / P. S. Rose , S. Conway Hudgins. – McGraw-Hill, 2013. – 740 p.

40. Sinkey J. F. Commercial Bank Financial Management : 6th edition / J. F. Sinkey . – Prentice Hall, 2002 – 696 p.

41. Wall N. Complete A-Z economics and business studies handbook / N. Wall, I. Marcouse, B. Martin, D. Lines – London : Hodder & Stoughton, 2003. – 354 p.

Додатки